

ŠTEV. 3.

LETNIK XXII.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

**REVIJA ZA NARODNO GOSPODARSTVO,
SOCIALNO POLITIKO IN SORODNE STROKE.**

V LJUBLJANI, DNE 15. MARCA 1921.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Dr. A. Gosar: Programatične misli	37
Poživimo živinorejske in mleinarske zadruge	53
Napoved za odmero pristojbinskega namestka	56
Zadruge v zasedenem ozemlju in dopolnilna naredba o za- menjavi valute	58
Zadružništvo	60
Gospodarstvo	15
Razno	66

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 40 K na leto, za pol leta 20 K, za četrt leta K 10; za člane zvežinih zadrug po 30 K na leto. Posamezna številka 4 K. — Izhaja enkrat na mesec.

Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po dogovoru.

Dr. A. Gosar.

Programatične misli.

V.

Gospodarstvo.

b) Gospodarska politika v višjih
upravnih enotah.

C.

Glede produkcijskih sredstev v ožjem pomenu besede (tovarne, stroji, surovine, polj. izdelki itd.) je enotna določitev najvišje meje, do katere naj bi bila zasebna last na njih dovoljena, iz več razlogov dejanski nemogoča.

Predvsem je treba vpoštevati, da gre tu za nepregledno vrsto najrazličnejših stvari, ki se po svojem pomenu za družabno gospodarstvo močno razlikujejo. Zahtevano maksimalno lastninsko mejo bi mogli radi tega določiti zanjo edinole ločeno, za vsako posebej. Pa tudi če bi bilo to dejanski izvedljivo, bi vendar s tem še ne dosegli svojega namena, kajti vrednost in pomen poedinih produkcijskih sredstev se neprestano menjavata. Nove iznajdbe in nova odkritja na tehničnem polju povzročijo prav pogosto dalekosežen prevrat v gospodarskem življenju. Prej gospodarsko važna in pomembna produkcijska sredstva izgube svojo vrednost in na njihovo mesto stopijo nove, do tedaj nepoznane, ali vsaj ne-
vporabljane stvari.

Ako bi torej določili maksimalno lastninsko mejo glede različnih produkcijskih sredstev po njihovi vrednosti, ali njihovem gospodarskem pomenu, ločeno za vsako posebej, tedaj bi morali to venomer spreminjati in popravljati. Naravno je, da bi sledila temu v praktičnem življenju negotovost in zmešnjava, koncem koncev pa bi tako določena maksimalna lastninska meja ostala samo na papirju. Praktično življenje zahteva v tem pogledu jasnih ter enostavnih norm in določb, drugače gre preko njih ter se ne meni zanje. Zato moramo gledati, da dosežemo svoj namen na drug primernejši način, brez posebne, v številkah ali v kaki podobni obliki izražene maksimalne lastninske meje. To pa je najlažje mogoče tako, da odtegnemo razna produkcijska sredstva, bodisi popolnoma, bodisi samo deloma zasebni lasti najprej tam, kjer tvorijo, v velikih množinah sklopljena v gospodarsko enoto, važen faktor družabnega gospodarstva, to je v velikih gospodarskih, zlasti industrijskih, bančnih, trgovskih in podobnih podjetjih. Na ta podjetja moramo v prvi vrsti obrniti svojo pozornost ter jih sorazmerno njihove-
mu pomenu za družabno gospodarstvo v celoti, ali pa tudi v omejenem obsegu podružabiti (socializirati). S tem ne bo

samo zahtevana omejitev zasebne lasti na produkcijskih sredstvih izvedena v najenostavnejši in najbolj praktični obliki, marveč bo tudi v ostalih ozirih vsa za družabno gospodarstvo važna produkcija postavljena na nov, našim splošnim gospodarskim načelom odgovarjajoč temelj.

Kaj je socializacija?¹⁾

Za pravo socializacijo je potrebno dvoje: Prvič, zasebna last v podružabljenih gospodarskih panogah, oziroma podjetjih se mora ali popolnoma odpraviti, ali pa po svoji vsebini tako omejiti, da sedanji pravni lastnik produkcijskih sredstev, oziroma poedinih gospodarskih podjetij dejanski ne bo več gospodar produkcijskega procesa, to se pravi da ne bo več svobodno, po svojih zasebnih interesih, odločal, kaj, v koliki meri in na kakšen način, oziroma pod kakimi pogoji se bo proizvajalo. V obeh slučajih, naj se torej zasebna last v obsegu socializacije popolnoma odpravi, ali morda samo omeji, morajo stopiti kot gospodarji produkcijskega procesa na mesto dosedanjega neomejenega lastnika vsi, ki v tem procesu aktivno sodelujejo. Poleg dejanskega voditelja podružabljenega podjetja spadajo torej semkaj v prvi vrsti uradniki in delavci ter sploh vsi uslužbenci podjetja.

Na podlagi tega moramo ločiti dva različna tipa socializacije. Na eni strani imamo socializacijo, ki nastane na ta način, da pridejo cele gospodarske panoge, ali poedina podjetja v roke in upravo njihovih dosedanjih uslužbencev. (Prim. sindika-

listično geslo: železnice železničarjem, rudnike rudarjem i. t. d.), ali da se na združni podlagi osnujejo gospodarska podjetja, v katerih so zadrugi obnem delavci, oziroma uslužbenci podjetja in narobe (produktivne zadruge!). Na kratko lahko imenujemo to socializacijo producentov. Na drugi strani pa si lahko predstavljamo socializacijo tudi na ta način, da prevzamejo za socializacijo določene gospodarske panoge oziroma podjetja v svojo upravo država ali občine (podržavljenje, komunalizacija) ali da preidejo taka podjetja v roke konsumnih združnih organizacij. Ker nastopajo država in občine v tem slučaju predvsem kot zastopnice konsumentov, smemo te vrste socializacijo imenovati socializacijo konsumentov.

Gola zamenjava dosedanjih kapitalističnih podjetnikov z dejanskimi producenti, t. j. delavci, oziroma uslužbenci pa za pravo socializacijo še nikakor ne zadostuje. Naj bi se to zgodilo v smislu sindikalističnega programa, ki hoče, da postanejo delavci in uslužbenci gospodarji podjetij, ali pa v obliki produktivnih zdruget, v obeh slučajih bi se iz tega nujno izcimil pravcati kapitalizem producentov, ki bi se od sedanjega kapitalizma ločil edinole po svojem nositelju. Enako pa tudi podržavljenje in komunalizacija ter prehod gospodarskih podjetij v roke konsumnih organizacij še nikakor ne pomeni prave socializacije, kajti tudi tu bi se razvil tako državni, oziroma občinski kapitalizem, kakor tudi kapitalizem konsumnih zdruget.

Nepopolnost prvega kakor drugega dosedaj opisanega tipa socializacije je očitna. Socializacija producentov ne daje konsumentom nič več pravic in nič več vpliva na produkcijo kot priyatni kapitalizem, socializacija konsumentov pa stoji nasproti delavcem in uslužbencem svojih podjetij

¹⁾ V tem pogledu opozarjam na Karl Korsch-ovo brošuro „Was ist Socialisierung“ Hannover 1919, ki spada, dasi je pisana v socialnodemokraškem duhu, brezdvoma med najboljše, kar se je o tem predmetu pisalo.

zopet povsem na stališču zasebnega kapitalista. Dočim igra privatni kapitalist v obstoječem družabnem redu vsaj navidezno nekako vlogo posredovalca med dejanskim producentom t. j. delavcem in uslužbencem na eni ter konsumentom na drugi strani, postane s tako socializacijo nasprotje med producentom in konsumentom šele prav očitno. Zato pa je za pravo socializacijo poleg zamenjave dosedanjih lastnikov produkcijskih sredstev in dejanskih voditeljev produkcijskega procesa z družabnimi organi, vzetimi izmed pravih producentov, oziroma konsumentov, nujno potrebno, da produkcijski proces preneha biti njihova privatna zadeva in da dobi družaben, javnopraven značaj, vsled česar bo organizirana družba imela pravico in dolžnost posegati vanj s primernimi določbami in predpisi ter ga po svojih organih, zlasti po strokovno in krajevno ločenih delavskih podjetniških ter konsumentskih organizacijah (gospodarski sveti itd.) v smislu splošnih socialnih in narodnogospodarskih načel voditi in nadzirati. Na ta način bo šele mogoče doseči, da se bo vsaj vsa važnejša produkcija zares podredila družabnim interesom ter ne bo več služila sebičnemu izkoriščanju slabjšega po močnejšem in šele z izpolnitvijo te druge zahteve bo socializacija (podružabljenje!) dovršena.

Kdo naj socializira?

Po tem kdo naj stopi na mesto dosedanjih kapitalistov, kdo naj prevzame praktično vodstvo produkcijskega procesa, moramo torej razlikovati več vrst socializacije. Predvsem moramo dobro ločiti socializacijo ali podružabljenje od poddržavljenja. Tudi slednje spada k so-

cializaciji, toda samo tedaj, če sta pri tem izpolnjena oba pravkar navedena bistvena pogoja prave socializacije, dočim imamo v nasprotnem slučaju opraviti z navadnimi kapitalističnimi podjetji, samo da igra v tem slučaju vlogo privatnega kapitalista država.

Ker so država in avtonomne pokrajine poleg družine najvažnejši tip družabne organizacije ter je njihova dolžnost, da varujejo in zastopajo koristi celega naroda, oziroma njegovih politično avtonomnih delov, zato je potrebno da prevzamejo pod svoje nadzorstvo in če treba tudi vodstvo v prvi vrsti tiste gospodarske panoge in podjetja, ki so pomembna za gospodarski napredek celega njihovega območja. Podjetja in obrati, ki imajo le na posamezne manjše dele v državi, n. pr. na poedine okraje ali občine omejen delokrog in kojih gospodarski pomen ne presega te meje, ne morejo biti, že iz tega razloga ne, prikladne za poddržavljenje ter se morajo prepustiti okrajem, občinam in krajevnim zadrugam, da jih one podružabijo. Država in njene avtonomne pokrajine naj bi podružabljele v prvi vrsti le velike, za celo njihovo ozemlje važne rudnike, glavna prometna sredstva, velike banke in zavarovalne družbe. Po potrebi pa naj bi si pridržale tudi izključno pravico podružabljeni najvažnejše vodne sile in velegozdove. Vsa ali vsaj velika večina ostalih podjetij, ki se morajo podružabiti, pa naj bi prevzele v svojo upravo, oziroma pod svoje nadzorstvo poleg okrajev zlasti občine in važnejše zadruge.

Občine in zadruge, v katerih je včlanjen znaten del lokalnega prebivalstva, so brez dvoma najbolj poklicani zastopniki družabnih interesov, ker so že po svojem naravnem namenu in poklicu dolžne skrbeti za gmotno blagostanje svojih članov. Njihov

delokrog se torej že sam po sebi razteza po večini, če ne izključno, na gospodarsko polje. Zato sta ravno ti dve vrsti družabnih organizacij poklicani izvesti socializacijo vseh podjetij, kojih pomen in delokrog ne sega preveč preko njihovih meja. Iz očitivnih razlogov je podružabljenje potom občin in zadrug tudi tehnično najlažje in najpopolnejše izvedljivo ter ne obstoja v toliki meri kot pri podržavljenju nevarnost, da bi podjetje pod vplivom birokratizma okorelo in vsled tega gospodarsko zastalo. Z gotovostjo torej lahko trdimo, da sta komunalizacija in pozadruženje v zvezi z ostalimi zato potrebnimi splošnimi pogoji, glavna in najvažnejša tipa socializacije.

Da bodo občine in zadruge dejanski mogle z ozirom na zahtevo po socializaciji v polnem obsegu izpolniti svojo nalogo, je potrebno, da se jim zakonitim potom že nasplošno prizna pravica podružabljati zasebna, za družbo pomembna in koristna podjetja. Država in avtonomne pokrajine si sicer lahko pridržijo pravico, da bodo v posameznih važnejših slučajih one odločale, ali in pod kakšnimi pogoji naj se socializacija izvrši, vendar naj bi občine in zadruge, vsaj v manj važnih in ne tako dalekosežnih primerih, ne bile vezane na dovoljenje višjih upravnih instanc.

Enako kot glede važnejših podjetij, naj bi se večjim, zlasti mestnim in hitro razvijajočim se industrijskim občinam že v zakonu priznala pravica, da smejo v svojem obsegu podružabiti, oziroma komunalizirati tudi vse zemljišče, kolikor prihaja v poštev kot stavbišče. Špekulacija s stavbišči, ki danes v napredujočih in razvijajočih se občinah bujno cvete, bi bila s tem preprečena in onemogočena, občine pa bi lahko s stavbišči svobodno razpolagale, kar

bi bilo za regulacijo mest, kakor tudi za zares smotren razvoj zlasti industrijskih krajev izredno velikega pomena. Danes je občinam uprav radi teg., ker nimajo do zasebnih stavbišč nobene pravice, mnogokrat nemogoče, da bi dobro vršile svoje gospodarske in socialnopolitične naloge, ali pa morajo brez potrebe žrtvovati neprimerno visoke svote, da odkupijo od zemljiških špekulantov potrebni svet, čigar glavna vrednost izhaja v prvi vrsti odtod, ker so občine same, ali pa občani investirali vanj ozir. v njegov okoliš velike svote. Zahteva, da se občinam prizna pravica podružabljati stavbišča, ni torej samo potrebna, marveč tudi popolnoma pravična.

Občine in zadruge pa bodo svoji nalogi glede socializacije — o čemur bomo pozneje še natančneje govorili — edino tedaj zares kos, ako jih bodo država in avtonomne pokrajine pri tem tako upravno, zlasti z olajševanjem in poenostavljenjem tozadevnega postopanja, kakor tudi gmotno, z dovoljevanjem podpor in kredita vse transko podpirale. Brez uspešnega sodelovanja in brez primerne podpore od države in avtonomnih pokrajin je hitra in dobra socializacija potom občin in zadrug ter zaradi tega tudi popolnoma splošno neizvedljiva in nemogoča.

Kako naj se socializira?

Pri socializaciji moramo nadalje razlikovati več različnih vrst tudi po tem, kako se socializira. Nikakor namreč ni potrebno, da bi morala n. pr. država ali občina socializirana podjetja v vsakem slučaju popolnoma prevzeti v svojo last in upravo. Ako pomislimo, kako okorna in nesposobna je največkrat državna uprava, nam postane takoj jasno, da bi imelo popolno podržavljenje v mnogih slučajih skrajno slabe gospodarske posledice. Država je sicer

dolžna skrbeti za vzorno, vsem zahtevam moderne gospodarske tehnike in vede odgovarjajočo upravo in gospodarstvo v vseh podržavljenih podjetjih in tudi v ostalem bi moralo biti njeno gospodarstvo z javnim imetjem tako, da bi lahko služilo privatnikom za vzgled in pobudo k napredku, vendar bi bilo napačno zahtevati od nje več, kot po vseh dosedanjih skušnjah dejanski zamore. To pa bi se brezdvomno zgodilo, ako bi zahtevali od države, da v polnem obsegu prevzame v svojo upravo vodstvo vseh gospodarskih panog in podjetij, kojih socializacija spada v njen delokrog.

Zato je potrebno, da se v poedinih slučajih, zlasti kadar zahtevajo to specifično gospodarski interesi celokupne družbe, socializacija izvrši brez popolnega podržavljenja, oziroma brez popolne komunalizacije. Vseh variant, kako se to lahko zgodi, ni mogoče naštet, ker njihovo število raste in bo vedno rastlo. Gre le zato, da se v vsakem slučaju dejanski doseže končni namen prave socializacije, t. j. da se odpravi kapitalistično gospodstvo poedincev, oziroma poedinih skupin producentov ali konsumentov nad produkcijskim procesom, ki se mora v celoti podrediti družabnim interesom ter se onemogoči sleherno izkoriščanje delavcev, uslužbencev in konsumentov.

V ta namen pa lahko zadostuje, ako si država, oziroma občina, poleg primerneга solastništva, zagotovita pri vodstvu podjetja zadostno soudeležbo po svojih organih, ki morajo imeti popoln vpogled v obrat, da ga lahko uspešno nadzirajo ter dejanski soodločujejo glede uporabe njegovih dohodkov. Pri delniških družbah n. pr. je to prav lahko izvedljivo na ta način, da prevzame država oziroma občina večino delnic, s čemur preide podjetje, čeprav ne popolnoma, vendar pa v vsekakor zadostni meri v

njene roke, tako da lahko odločilno vpliva na njegovo vodstvo in njegovo delovanje.

Ker pa podržavljenje ali komunalizacija, kakor že omenjeno, sama na sebi še nikakor ne pomenita prave socializacije, kajti državna ali občinska podjetja so lahko prav tako kapitalistična z vsemi nesocialnimi posledicami te lastnosti kot privatna, zato je za pravo socializacijo nujno potrebno, da dobijo delavci in uslužbenci podržavljenih oziroma komunaliziranih podjetij pri njihovem vodstvu in njihovi upravi tako vplivno in soodločujočo besedo, da morajo priti pri tem tudi njihove koristi v polnem obsegu do veljave in uvaževanja. Potreba točnega razlikovanja med socializacijo in podržavljenjem, oziroma komunalizacijo se ravno v tem najbolj očitno kaže.

Za dober uspeh socializacije pa je poleg vsega, kar smo dosedaj navedli, potrebno zlasti dvoja: Prvič, podjetje, ki naj bi se socializiralo, mora biti gospodarsko-tehnično dovolj razvito in vpeljeno, ali kakor navadno pravimo zrelo, da lahko brez škode zamenja svojega dosedanjega gospodarja z novim, ki ne bo iskal samo osebnega dobička, marveč bo primoran pri vodstvu podjetja vpoštevati tudi družabne koristi in interese. Najenostavnejši vzgled takega za socializacijo povsem „zrelega“ podjetja so delniške družbe, ki poslujejo enakomerno dalje ne glede na to, v čigavih rokah se trenutno nahajajo njihove delnice. Podjetja, ki se nahajajo na enaki ali vsaj podobni stopinji gospodarskotehničnega razvoja, se lahko brez pomisleka takoj socializirajo.

Drugače pa je pri podjetjih, kojih razvoj in obratovanje sta tesneje združena z osebo njihovega dosedanjega lastnika. Takih podjetij je zlasti v novih, tehnično naglo razvijajočih in izpopolnjujočih se panogha

gospodarskega življenja vedno mnogo. Takojšnja socializacija bi tukaj pomenila uničenje in propast poedinih podjetij, kakor tudi prenehanje slehernega gospodarskega napredka in razvoja. Predno pričnemo s socializacijo takih gospodarskih panog in podjetij, je potreba, da se izpolni še drugi važnejši predpogoj, od katerega zavisi njen uspeh, treba je, da postanejo družba in njeni člani sposobni in zreli za socializacijo.

Dolžnosti, ki jih prevzame s socializacijo družba po svojih organih, so velike in odgovornosti polne. Socializirati ne znači samo porazdeliti dohodke posameznih podjetij med družbo, marveč pomeni v isti, ali celo večji meri skrbeti za zadostno, potrebam odgovarjajočo produkcijo s sodelovanjem vseh delazmožnih članov družbe. Socializacija vseh važnejših gospodarskih panog in podjetij zahteva tudi socializacijo dela. Zato pa je treba vzgoje, umske in moralične, zato je treba dolgotrajne praktične vaje, ki bo ljudi vsposobila, da bodo zmožni kot sogospodarji produkcijskega procesa in zaradi tega tudi kot neprisiljeni sodelavci vestno po svojih najboljših močeh in zmožnostih sodelovati pri preskrbi z življenjskimi potrebščinami.

Jasno je, da zahteva gospodarskotehnična izpopolnitev vseh, ali vsaj večine podjetij do one stopinje, pri kateri je ob sedanji kvalifikaciji družbe socializacija možna, veliko časa, še jasneje pa je, da bo treba še dolge dobe in še obilo pouka, vzgoje in vaje, predno bo naša družba, če ne v celoti, pa vsaj po večini svojih članov zrela za popolno socializacijo. Iz tega pa sledi nujno, da se socializacija sama more izvršiti edinole polagoma, stopnjema.¹⁾

¹⁾ Tudi v tem obstoja ena bistvenih razlik med našim programom in med programom marksističnih

Najprej se morajo podružabiti podjetja, ki so v obstoječih razmerah zato pripravna in zrela. V prvi vrsti bi bilo tu imenovati: rudnike, zlasti premogovnike, prometna sredstva (železnice, paroplovna podjetja, itd.) bančne in zavarovalne zavode. Za temi bi prišle na vrsto elektrarne in plinarne, sploh podjetja, ki služijo krajevni potrebi ter je nanje navezan znaten del prebivalstva. V mestih in večjih trgih velja to zlasti tudi o pekarnah, mesnicah, lekarnah itd. Polagoma pa bi se morala podružabiti ostala važnejša podjetja, v prvi vrsti torej različne tovarne, pa tudi velika trgovska podjetja, kakor n. pr. največje manufakturne trgovine, trgovine s pohištvom itd.

Potreba, da se socializacija ne izvrši naenkrat, marveč stopnjema, ravna se po gospodarskotehničnem napredku poedinih panog in podjetij, kakor tudi zlasti po socialni vzgoji in vsposobljenosti vseh v poedinih slučajih v poštev prihajajočih članov družbe ne pomeni neljube, morda celo nepremagljive ovire, temveč je le posledica nujnih zakonov naravnega razvoja. Socializacija nosi že sama v sebi vse predpogoje nadaljnega razvoja in njen začetek, če se opira na resnične predpogoje prave socializacije, znači tudi njeno končno zmago. V socializiranih podjetjih se namreč vzgajajo in vsposablajo za socializacijo vedno širši sloji, na ta način pa postaja gospodarsko polje, ki se odpira tej novi gospodarski in socialni obliki, vedno večje in širše.

socialistov, oziroma komunistov, ki hočejo, da se, kakor ves preobrat v gospodarskem in vsem socialnem življenju, tudi socializacija izvrši naenkrat potom revolucije. Ker tvori socializacija tudi pri komunistih pravzaprav jedro vsega njihovega gospodarskega in socialnega programa, pa se dejanski ne da, kakor oni zahtevajo, potom revolucije, kar čez noč izvršiti, smemo zlasti radi te kardinalne napake upravičeno trditi, da je njihov program neizvedljiv, utopičen.

Zaradi tega je največje važnosti in največjega pomena, da se koj od prvega začetka pritegne k praktičnemu vodstvu socializiranih podjetij kar največ posameznikov, stanov in slojev, ki so pri tem zainteresirani. Prava socializacija ne sme ostati na pol poti ter se ne sme zadovoljiti s tem, da nadomestijo dosedanjega podjetnika kolikor mogoče maloštevilni organi družbe, marveč mora stremiti za tem, da dobijo vpogled v vodstvo in obratovanje podjetij čim širši krogi. To pa je mogoče edino tedaj, ako se potem strokovnih gospodarskih svetov pritegnejo k praktičnemu, po družabnih koristih uravnanemu vodstvu poedinih gospodarskih podjetij in panog zastopniki vseh zainteresiranih stanov in slojev, podjetnikov, uslužbencev, delavcev in konsumentov. Vsa socializirana podjetja ene gospodarske panoge se morajo strniti v enoto, njeno vodstvo pa se mora pod primernimi javnopravnimi omejitvami in posebnimi določbami poveriti posebnemu strokovnemu gospodarskemu svetu, sestavljenemu iz zastopnikov pravkar omenjenih članov in slojev.

Pri večjih in važnejših gospodarskih panogah se morajo po potrebi osnovati taki strokovni gospodarski sveti tudi za poedine okraje ali vsaj pokrajine. Na ta način bi se v okviru splošnih zakonov in predpisov razvila pod nadzorstvom državnih in pokrajinskih organov posebna samouprava poedinih gospodarskih panog. Vse gospodarsko življenje v okviru poedinih važnejših panog (n. pr. rudarstvo, posebej premogarstvo, žel. promet, sladkorna industrija itd. itd.) bi se tako ob sodelovanju vseh zainteresiranih činiteljev avtomatično urejalo, kakor bi to zahtevale družabne koristi.

Vsi pokrajinski strokovni gospodarski sveti dalje bi morali v svrhu enotnega go-

spodarskega vodstva v pokrajini stvoriti po svojih odposlancih poseben pokrajinski gospodarski svet. Odposlanci državnih strokovnih gospodarskih svetov, pomnoženi eventualno tudi s posebnimi zastopniki pokrajinskih gospodarskih svetov, pa naj bi tvorili državni gospodarski svet, ki bi bil — enako kot pokrajinski gospodarski svet v pokrajini — za celo državo najvišja gospodarska instances.

Glavne naloge tega državnega gospodarskega sveta bi bile: Predvsem bi moral skrbeti za točen in popoln pregled vsega gospodarskega življenja v državi, torej vse produkcije in vsega konsuma. V ta namen bi moral posebej gojiti statistiko ter skrbeti, da bi si zagotovil o vseh gospodarskih dejstvih, pojavih in vprašanjih v državi in tudi zunaj nje zanesljive statistične podatke. Na podlagi teh podatkov in splošnega pregleda domače produkcije in domačega konsuma bi moral dalje izdelati za vsako leto in po potrebi in možnosti tudi za daljšo dobo popoln gospodarski načrt, katerega bi se morali vsi gospodarski in strokovni gospodarski sveti strogo držati ter vso produkcijo v svojem obsegu po njem uravnati. Kot vrhovna gospodarska instances v državi bi imel državni gospodarski svet zlasti še dolžnost spravljati nasprotujoče si interese poedinih gospodarskih panog po možnosti v sklad, oziroma, kjer to ni mogoče, določiti jim smer in obseg razvoja kakor ga zahtevajo splošne družabne koristi. Poleg tega bi oddajal zakonodajnemu zboru v gospodarskih vprašanjih svoje strokovnjaško mnenje, ter tako vplival na gospodarsko politiko v državi. — Pokrajinski gospodarski svet bi imel v svojem področju naravno bistveno isti delokrog.

Ker bi pri vsem tem vodstvu gospodar-

skega življenja tako v poedinih panogah, kakor tudi v celoti, sodelovali zastopniki vseh slojev in stanov, bi bila s tem ustvarjena podlaga, da bi se mogla socializacija razviti do svoje najpopolnejše stopinje.

Vsekakor pa je treba h koncu pripomniti, da ima tudi socializacija svoje meje, katerih ne sme prekoračiti, ako neče uničiti samo sebe. Enako kot v kulturnem življenju je namreč tudi v gospodarstvu treba vedno novih impulzov, ki ga silijo naprej do novega razvoja in napredka. Brez tega nastopi kaj kmalu stagnacija, splošno mrtvilo, kateremu sledi nazadovanje in propast, dokler ne vznikne iz razvalin novo življenje. Popolna socializacija, ki bi odtegnila sleherno količino važno podjetje privatni inicijativi in podjetnosti, bi brezdvoma privedla vse gospodarstvo tako daleč, da se mnogi mnogi ne bi več z vnelo in z vso prepotrebno vestnostjo brigali zanj, vsled česar bi ves ogromni, na širokih ljudskih plasteh sloneči gospodarski aparat nujno okoreval in propadal, dokler ne bi sebični privatniki splošnega nezadovoljstva spretno izkoristili sebi v prid ter bi obnovili svoja na starem kapitalističnem temelju sloneča podjetja. Zato je treba dosledno vpoštevati in uvaževati, da pravi končni namen socializacije ni formalno podružabljenje vseh gospodarskih podjetij brez izjeme, marveč, da gre pri tem le za to, da se vsa produkcija uredi po družabnih potrebah in koristih ter se pri tem sleherno izkoriščanje gospodarsko slabjšega po močnejšem prepreči in onemogoči. Zato pa lahko popolnoma zadostuje, ako se podružabijo vsa važnejša gospodarska podjetja, tako da bodo tudi vsi ostali podjetniki primorani ravnati se v vsakem oziru po njih ter ne bodo več mogli neomejeno iskati samo svojih koristi. Taka socializacija pa odgovarja tudi v polnem obsegu namenu naše načelne zahteve, naj

se zasebna last na produkcijskih sredstvih po svojem obsegu omeji.

Prostost v izvrševanju lastninske pravice morajo omejiti predvsem na ta način, da obstoječe splošne določbe o lastninskih pravicah primerno izpremenijo ter izpopolnijo, tako da bodo izražale tudi socialne dolžnosti, ki jih lastnina nalaga. Glede uporabe splošnopomembnih stvari, kakor tudi glede uprave in vodstva važnih, pa iz kateregakoli razloga ne podružabljenih podjetij, morajo izdati primerne predpise, oziroma poveriti — podobno kot pri podružabljenih gospodarskih panogah in podjetjih — vrhovno nadzorstvo nad njihovo uporabo, oziroma upravo in vodstvom posebnim, iz vseh prizadetih krogov sestavljenim strokovnim gospodarskim svetom.

Za omejitev prostosti v izvrševanju lastninskih pravic, ki smo jo spredaj zahtevali, je v prvi vrsti potrebno, da se splošne zakonite določbe, ki se tega tičejo, primerno izpopolnijo ter izpremenijo. Dokler bodo ostali v veljavi dosedanji, predvsem na staro rimsko pravo naslanjajoči se zakonski predpisi, ki puščajo lastniku vso prostost, da razpolaga s svojo lastnino kakor mu drago, neglede na koristi drugih, samo da jim ne krati njihovih zasebnopravnih pravic, toliko časa ne bo mogoče praktično izvesti načela, da lastnina ne daje zgolj pravic, marveč nalaga tudi socialne dolžnosti. Najprej je treba tako v občem državljskem zakoniku, kakor tudi v drugih na zasebno lastnino nanašajočih se zakonih primernih, modernemu socialnemu naziranju odgovarjajočih sprememb in šele potem bo mogoče z uspehom vzakoniti posamezne pozitivne socialne dolžnosti, ki naj bi v določenih slučajih izvirale iz zasebne lasti.

Pri tem moramo, enako kot pri ostalih omejitvah zasebne lasti, obrniti glavno pozornost predvsem na one stvari, ki imajo za družbo poseben pomen. To velja — kakor že spredaj omenjeno — v isti meri

glede neposrednih življenjskih potrebščin, kakor glede produkcijskih sredstev. Edina razlika med obojimi obstoji v tem, da glede tistih produkcijskih sredstev, ki se morajo v smislu naših zahtev socializirati, posebne izven tega stoječe omejitve lastninskih praktično ne pridejo do veljave, dočim nimamo pri neposrednih življenjskih potrebščinah nobene take izjeme, vsled česar je tu potreba zahtevanih omejitev in posebnih pozitivnih določb glede uporabe popolnoma splošna.

Izmed neposrednih življenjskih potrebščin, ki bi prišle tu najprej v poštev, moramo omeniti zlasti nekatera važnejša živila, kakor n. pr. moko, meso, mleko itd. Glede takih in podobnih stvari ne bi zadostovale samo popolnoma splošne omejitve lastninskih pravic, marveč je potrebno, da država, oziroma avtonomne pokrajine s posebnimi določbami in predpisi uredijo njih uporabo in porazdelitev. Nesmotrena uporaba takih, za družbo važnih potrebščin se mora preprečiti, prav tako pa je treba tudi onemogočiti špekulacijo z njimi, kajti ravno ona je mnogokrat vzrok neprimerno visokim cenam teh stvari, ali pa je celo kriva, da morajo celi stanovi in sloji, ki ne zmorejo pretiranih cen, trpeti bedo in pomanjkanje. Da se uporaba in porazdelitev najvažnejših življenjskih potrebščin zares kar najbolj smotreno in pravično uredita, je potrebno, da se poveri vrhovno nadzorstvo nad tem — enako kot pri podružabljenih gospodarskih podjetjih in strokah — posebnemu, iz vseh prizadetih stanov in slojev sestavljenemu strokovnemu gospodarskemu svetu. Tak gospodarski svet, v katerem bi bili sorazmerno zastopani producenti in konsumenti, naj bi n. pr. zbiral vsakoletne podatke o domači produkciji žita ter bi na podlagi tega določil primerne količine za mletev, kakor tudi za drugo

uporabo ter bi odločal, ali in koliko žita se sme iz države izvoziti. Sklepi in ukrepi, takega gospodarskega sveta bi seveda morali biti za producente obvezni tako, da ti ne bi smeli v nasprotju z njim razpolagati s svojimi pridelki. Umevno je, da bi se morali v slučaju potrebe tudi po pokrajinah osnovati taki strokovni gospodarski sveti.

Med produkcijskimi sredstvi v širšem pomenu besede, kolikor prihajajo pri tej točki v poštev, moramo najprej omeniti zemljišče. Tudi tu bi samo splošne omejitve glede izvrševanja lastninske pravice nikakor ne zadoščale, da se lastniku zemlje naložijo vse tiste družabne obveznosti in dolžnosti, ki jih kot gospodar najvažnejšega vira glavnih življenjskih potrebščin po vsej pravici mora prevzeti. Zato je potreba, da se lastniki zemlje s primernimi predpisi in določbami obvežejo in če treba tudi primorajo, da bodo svoja zemljišča po svojih močeh kar najboljše in najpopolnejše obdelali, ali sicer izkoristili in izrabili, tako, da se bo produkcija najrazličnejših pridelkov kolikor mogoče povečala. Lastnik zemlje ne sme povsem svobodno odločati, ali in kako bo svojo zemljo obdelal, marveč mora biti pri tem v gotovem obsegu tudi vezan na primerne zahteve, ki mu jih stavi družba po svojih organih — pokrajinskem, oziroma državnem poljedelskem gospodarskem svetu. Posebno važni bi bili ti sveti zlasti za tiste pokrajine, kjer bi iz gospodarskotehničnih razlogov velika posestva morala trajno ostati — če tudi bi se morda s časom podružabila — kajti le na ta način bi si družba lahko zanesljivo zagotovila vsaj toliko različnih produktov, kolikor se jih v danih razmerah na domačih tleh lahko pridelata. Ti sveti, v katerih bi morali biti poleg producentov in strokovnjakov zastopani naravno tudi konsumenti, bi lahko za poedine kraje ali poedina velika

posestva v gotovih mejah tudi predpisovali obseg in način produkcije, za katero so tam kaj posebno ugodni pogoji. Na ta način bi polagoma smotreno uredili vso poljedelsko produkcijo v celi državi in njihov delokrog bi postajal vedno večji in širši, dokler se ne bi, podobno kakor pri podružabljenih gospodarskih panogah, razvila iz tega široka gospodarska samouprava poljedelstva.

Glede ostalih produkcijskih sredstev, oziroma podjetij, kolikor bi se po našem programu ne podružabila, velja bistveno popolnoma isto kot glede zemljišča. Tudi tu je potrebno, da dobijo posebni pokrajinski in državni gospodarski sveti, ki bi bili podobno sestavljeni kot v vseh prejšnjih slučajih, nekako vrhovno nadzorstvo nad vodstvom in upravo nepodružabljenih podjetij, da bi mogli na eni strani odločujoče vplivati na smer in razvoj produkcije in da bi na drugi strani tudi lahko preprečili vsakršno socialnokrivično izkoriščanje, bodisi delavcev, oziroma uslužbencev, bodisi konsumentov.

Da se **zemljiška in kapitalna renta** obrne splošnosti v prid in da se tako uveljavi **splošna dolžnost dela**, morajo namesto dosedanjih pridobinskih davkov (zemljiški, hišni in najemniški davek, pridobnina v ožjem pomenu besede, rentnina itd.) uvesti **splošen progresiven premoženjski davek** ter ga z drugimi primernimi davki (davek od premoženjskega prirastka, zapuščinski davek, oddaja premoženja itd.) tako izpolniti, da jim bo na ta način zagotovljen — kolikor to ne nasprotuje splošnim narodnogospodarskim interesom — glavni del vseh dohodkov iz premoženja samega na sebi. Šele za tem naj obdavčijo po načelih **enotnega progresivnega dohodninskega davka**, kolikor je to potrebno in s splošno gospodarskih ozirov dopustno, tudi druge dohodke. Stremiti morajo za tem, da se **indirektni**, širše, zlasti delovne sloje obremenjujoči davki odpravijo, ostanejo in iz-

popolnijo pa naj se davki na **luksurijozno imetje in živetje**. Določi naj se primeren, v vsakokratnih razmerah za človekavredno življenje zadoščajoč **eksistenčni minimum**, ki se ne sme obdavčiti.

Premoženjski davek.

Dosedaj se v naši davčni politiki razlika med dohodki iz dela in onimi iz premoženja samega na sebi ni vpoštevala. Različni davki so se uvajali skoro brez sistema drug za drugim, kakor so to pač zahtevale finančne potrebe v državi. Tako smo dobili razne davke, ki se odmerjajo po namišljenem, ali tudi po dejanskem donosu posameznih stvari ter poleg tega tudi posebne dohodninske davke v pravem pomenu besede, ne da bi bilo v njih kakršnokoli splošno narodnogospodarsko in socialno-politično načelo — zlasti ne tako, ki bi odgovarjalo našim zahtevam — dosledno uveljavljeno. Ker smatramo zahtevo, da se mora zemljiška in kapitalna renta po veliki večini obrniti splošnosti v prid, kot enega glavnih predpogojev za pravično ureditev gospodarskih in socialnih razmer in ker vemo, da se brez tega tudi splošna dolžnost dela praktično ne da uveljaviti, zato moramo od države in avtonomnih pokrajin tirjati, da uvedejo namesto dosedanjih davkov povsem nov davčni sistem, ki bo družbi zagotovil znatno večino vseh dohodkov iz premoženja samega na sebi.

Dosedanji davki, ki se odmerjajo po donosu posameznih stvari, izpolnjujejo sicer, toda le deloma, to nalogo. Treba je, da se obdavči vsa zemljiška in kapitalna renta, ki se steka posamezniku iz celega njegovega imetja. Zato pa ne zadošča, ako se naloži davek na dohodke od posameznih, čeprav morda važnejših stvari, marveč moramo vzeti celo premoženje, ki pripada posamezniku, kot enoto ter ga obdavčiti

po višini vseh dohodkov, ki jih samo po sebi donaša.

Po dosedanjem načinu pa je to praktično skoro neizvedljivo. Pravi, od lastnikovega dela neodvisni donos se pri nekaterih stvarih sicer da — vsaj približno — ugotoviti, v mnogih slučajih pa je to dejanski nemogoče. Na ta način pridobljena slika skupnih dohodkov iz premoženja samega na sebi bi bila radi tega zelo netočna in nepopolna, poleg tega pa bi tako odmerjanje davka zahtevalo ogromno neplodnega dela. Mnogo lažje, pa tudi bolj smotrno je, ako se davek na zemljiško in kapitalno rento, oziroma na dohodke iz premoženja samega na sebi predpiše enostavno po kapitalni vrednosti vsega premoženja, ki pripada posamezniku, to se pravi, ako se namesto sedanjih davkov na donos poedinih stvari uvede splošen progresiven premoženjski davek.

Tak davek bi v polnem obsegu odgovarjal našemu namenu, kajti nasplošno se opaža, da se vrednost, ali bolje, cena stvari ravna po njihovem donosu, oziroma po koristi, ki jo nudijo, ali bi jo lahko nudile svojemu lastniku. Zemljišče je temveč vredno, čimbolj rodovitno je, oziroma čimbolj se da vsled svoje lege in drugih okoliščin izkoristiti, hiša je tem dražja, čimvečjo najemnino donaša, oziroma bi jo mogla do našati in isto velja glede velike večine vseh stvari, zlasti glede vseh produkcijskih sredstev, ki tvorijo — posebno če prištejemo semkaj tudi ves kapital v ožjem pomenu besede (denar, hranilne vloge, vrednostni papirji itd.) glavni del vsega zasebnega in vsled tega obdavčenja podvrženega imetja. Zemljiška in kapitalna renta je torej — vsaj nasplošno — v premoženjski vrednosti precej točno izražena, vsled česar jo mora tudi splošen premoženjski davek v vseh slučajih enakomerno obremeniti. Dejstvo je sicer, da

sestoji premoženje poedinega človeka v mnogih slučajih po večini ali vsaj v veliki meri, iz stvari, ki ne donašajo nikakih dohodkov, oziroma nikake, ali vsaj ne vpoštevanja vredne koristi (n. pr. velike zaloge neposrednih življenjskih potrebščin, dragocenosti i. t. d.), kakor tudi, da posamezne stvari, ki bi nasplošno lahko donašale primerne dohodke, večkrat ne koristijo svojemu lastniku popolnoma nič, ali vsaj ne toliko, kot bi mu mogle koristiti. V teh slučajih bi sicer splošen premoženjski davek lastnika takih stvari na prvi pogled neopravičeno preveč obremenil, vendar bi bilo napačno, ako bi hoteli ta način obdavčenja že zaradi tega zavreči, kajti važni razlogi, ki jih bomo takoj našli, govorijo zato, da se neproduktivno imetje nasplošno (izjeme so tudi tu gotovo potrebne) ne izvzame od premoženjskega davka.

Stvari, ki ne donašajo v nobenem slučaju nikake rente, so povečini neposredne življenjske potrebščine, kojih koristnost obstoja v tem, da jih človek lahko porabi zato, da uteši z njimi svoje potrebe. Te pa so nasplošno pri vseh ljudeh bistveno enake in v interesu zadovoljivega družabnega reda je naravno, da morajo kolikor mogoče vsi ljudje zadostiti svojim potrebam. Kdor hrani in zadržuje v svoji lasti več neposrednih življenjskih potrebščin kot jih dejanski potrebuje, ter jih na ta način drugim ljudem odteguje, nima radi tega pravice pritoževati se, ako družba zahteva, da plača od svojih zalog primeren davek ter ga na ta način sili, da prepusti stvari, ki jih sam dejanski ne rabi, proti primernemu povračilu drugim ljudem. Prav tako jasno je to glede tistih, ki imajo znaten del svojega imetja v dragocenostih in luksurijoznem blagu. Kdor kupuje take stvari v preobilni meri namesto, da bi porabil svoje imetje v produktivne svrhe, se mora vsekakor zadovoljiti, ako

zahteva družba od njega, da plača tudi od tega svojega imetja sorazmeren davek.

Kar pa se tiče dejstva, da nekatere stvari, ki nasplošno donašajo določeno višino dohodkov, v posameznih slučajih kljub temu ne koristijo svojemu lastniku, kolikor bi mu lahko koristile, oziroma kolikor bi mu morale koristiti, je treba ločiti dvoje: kadar je temu pojavu vzrok višja sila in ne lastnikova krivda, tedaj moramo to smatrati za izjemen slučaj, v katerem se mora davek odpisati kot se to tudi sedaj dogaja, ako pa je lastnik sam kriv, da mu njegove stvari ne donašajo toliko dohodkov, kot bi mu jih lahko donašale, tedaj se pač ne sme vpirati premoženjskemu davku, s katerim ga družba takorekoč sili, da svoje imetje kar najbolj izkoristi ter na ta način pospeši produkcijo.

Iz navedenih dveh slučajev je razvidno, da bi imel splošen premoženjski davek dober, družabno gospodarstvo pospešujoč vpliv. Poleg tega pa bi bil tudi pravičnejši kot so sedanji davki, ki se odmerjajo večinoma po namišljenem donosu poedinih stvari ne glede na celotno premoženjsko stanje njihovega lastnika. Dočim se pri večini sedanjih davkov dolgovi in druga bremena, ki tlačijo obdavčenca, sploh ne vpoštevajo, pa naj bodo celo tako velika, da lastnik dejanski ni več gospodar svoje lastnine, bi se pri premoženjskem davku obdavčila samo čista vrednost vsega poedinčevega imetja, tako da ne bi bilo nikomur treba plačevati davkov od stvari, ki so samo pravno, ne pa dejanski t. j. gospodarsko njegove. Kdor ima dolgové ali druga bremena, mora itak v obliki obresti in podobnih dajatev odstopiti svojemu upniku vse ali vsaj večino dohodkov, ki mu jih donašajo stvari, katere si je nabavil s tujim imetjem in zato ni pravično zahtevati od njega, da plačuje vrh tega še davek od

dohodkov, ki ne ostanejo — vsaj povečini ne — njemu. Splošen premoženjski davek bi bil v tem oziru očitno mnogo pravičnejši.

Ker smo spredaj zahtevali, da se mora zemljiška in kapitalna renta v tolikem obsegu obrniti splošnosti v prid, da ne bo ostalo nikomur od dohodkov iz njegovega premoženja samega na sebi več, kot mu gre po splošni, za vse ljudi enaki pravici do naravnih produktov, mora premoženjski davek, čigar glavna naloga je, da se to v kar najpopolnejši meri doseže, rasti progresivno s premoženjsko vrednostjo. Čim več je poedino premoženje vredno, tem višji mora biti zanj tudi davčni odstotek, tako da v praktično izvedljivih in z narodnogospodarskih ozirov dopustnih mejah, dejanski ne bo nikomur ostalo toliko pravih dohodkov od premoženja samega na sebi, da bi mogel s tem človeško živeti.

Posebni davki.

Dasi ima splošen progresiven premoženjski davek, kakor smo videli, nedvumljive prednosti, bi bilo vendarle napačno pričakovati, da za primerno in pravilno obdavčenje dohodkov od premoženja samega na sebi ne bi bilo treba nobenega drugega posebnega davka. V poedinih izrednih slučajih so premoženjski dohodki mnogokrat tako veliki, da jih splošen davek, ako noče biti prestrog, nikakor ne more v celem obsegu dovoljno obremeniti. Zato je potrebno, da se kot dopolnilo k splošnemu premoženjskemu davku uvedejo še posebni davki. To velja zlasti za one slučaje, v katerih pridobijo poedine stvari (n. pr. zemljišča) iz kakršnegakoli vzroka nenavadno na svoji vrednosti. Za take prilike je potreben poseben davek od prirastka k vrednosti bodisi poedinih stvari ali tudi vsega

posameznikovega premoženja kot celote. Posredno spada semkaj tudi zapuščina. Sicer ne gre tu za navaden dohodek iz premoženja samega na sebi in še manj za prirastek k vrednosti v pravkar omenjenem smislu, vendar je vprašanje, kako obdavčiti zapuščine, uprav v tej zvezi važno in pomembno.

Nasplošno moramo pri zapuščinah razlikovati dva primera. V prvem vidimo, da prehaja neko stalno premoženje tvoreče za preživljanje in razvoj ene družine, pa tudi za narodno gospodarstvo kot celoto važno zasebno gospodarsko enoto (n. pr. kmečka posestva) v istem rodu od enega člana na drugega. Dediči takega premoženja morajo prej navadno dolgo vrsto let sami sodelovati in pomagati pri gospodarstvu ter si pridobijo na ta način kolikorliko pravic do premoženja, ki preide pozneje v obliki dedščine v njihovo last. Jasno je, da bi bili v takih slučajih — zlasti kadar gre za podedovanje v najbližjem sorodstvu — posebni zapuščinski davki, ki bi dediču oteškočevali ali celo onemogočali, da prevzame dedščino, krivični in tudi s splošnega narodnogospodarskega stališča škodljivi. Drugače pa je že tedaj, ako preide tako premoženje potom podedovanja na daljne sorodnike, ki imajo za pridobitev in ohranitev tega imetja le malo, ali pa tudi ne prav nobenih zaslug. Tu je primeren obdavčenje, kakršno lahko taka dedščina brez večje gospodarske škode utрпи, gotovo upravičeno in potrebno.

Dokaj važnejši pa so oni slučaj, v katerih predstavlja zapuščina veliko premoženje, ki si ga je prejšnji lastnik pridobil in nakopičil pred vsem vsled tega, ker mu družba s svojimi nepopolnimi davki ni odzela vseh tistih dohodkov, do katerih bi imela po naših načelih popolno pravico. Tu gre pravzaprav le za nekaj končni obračun med

družbo in bivšim lastnikom sedanje zapuščine. Ne glede na to, ali prehaja v tem slučaju dedščina na bližje ali daljne sorodnike, je tu poseben zapuščinski davek, ki bi se naravno moral stopnjevati po oddaljenosti sorodstva med dedičem in njegovim prednikom, nujno potreben.

Poseben zapuščinski davek je v teh slučajih važen zlasti tudi z ozirom na naše načelo o splošni dolžnosti dela. Ako hočemo, da se to načelo zares uveljavi, tedaj je nujno potrebno, da se nezasluženo bogatenje kar najbolj mogoče prepreči. S tega vidika je treba tudi zahtevati, da se mora zapuščinski davek ravnati po višini dedičevega imetja in da mora sorazmerno z njim rasti.

Kljub splošnemu progresivnemu premoženjskemu davku in kljub navedenim ter morebitnim drugim posebnim davkom na dohodke iz premoženja samega na sebi, bi vendar ostalo v posameznih slučajih po edincem še vedno več takih dohodkov, kot jim jih je družba po naših načelih dolžna pustiti. Četudi bi se torej vsem tistim, ki imajo več premoženja kot ga dovoljuje naša maksimalna premoženjska meja, odvisno imetje odvzelo, bi se vendar — ne glede na razne druge slučaje — že zaradi nezadostnega obdavčenja zemljiške in kapitalne rente nekaterim sčasoma zopet nabralo preveč premoženja. Zato je potrebno, da se za take primere odredi posebna premoženjska oddaja. Šele s tem bi bilo zagotovljeno, da bo družba, oziroma država v vsakem slučaju dobila pripadajoči ji del vseh premoženjskih dohodkov.

Pri vseh teh davkih pa se naravno morajo uvaževati poleg socialnih zlasti tudi narodnogospodarski oziri. Visoko obdavčenje zemljiške in kapitalne rente, ki je, kakor smo videli, s stališča socialne pravičnosti povsem upravičeno in nujno potrebno, ima

vendar svoje meje ter ne sme nikdar ubijati in onemogočati gospodarskega razvoja in napredka. Zlasti za prehodno dobo, dokler socialne in gospodarske razmere še ne bodo urejene v smislu našega programa, bodo v tem pogledu brezdvoma posebni oziri nujno potrebni, kajti edino v slučaju, če se z novimi socialnimi in gospodarskimi reformami produkcija ne bo zmanjšala, marveč se bo po možnosti še povečala, bodo praktično ustvarjeni glavni predpogoji pravičnega družabnega reda.

V pravkar opisanem obsegu dosledno izvedeni davki na dohodke iz premoženja samega na sebi bi sicer nudili državi za kritje družabnih potreb več sredstev, kot jih dobiva od sedanjih davkov, a na drugi bi v takem družabnem redu kot ga zahtevamo mi, tudi družabne dolžnosti močno narastle. Zato opisani davki mnogokrat ne bodo zadostovali in treba bo, da se obdavčijo tudi iz dela izvirajoči dohodki. V ta namen se mora uvesti zaseben dohodninski davek, ki bodi iz enakih in podobnih razlogov kot smo jih navedli pri premoženjskem davku splošen, ali bolje, enoten in progresiven. Jasno je, da se mora pri enotnem, progresivnem dohodninskem davku, enako kot pri obdavčenju premoženjskih dohodkov vpoštevati splošni socialni in gospodarski položaj obdavčenca, ki se mu ne sme rušiti njegova gospodarska eksistenca, še manj pa seveda onemogočati prav človeka vredno življenje.

Z uvedbo splošnega progresivnega premoženjskega davka, katerega bi dopolnjeval enako enoten in progresiven, na dohodke iz dela omejen dohodninski davek, bi dobili popolnoma nov davčni sistem, ki bi se opiral na načelno razlikovanje med dohodki, kateri se stekajo človeku iz njegovega imetja, ne da bi mu bilo treba zato kaj delati in onimi, za katere se mora

osebno truditi ter si jih z delom pridobiti. S tem bi naša splošna socialnogospodarska načela, ki povdarjajo splošno dolžnost dela in enako pravico vseh ljudi do naravnih produktov in dobrin, presadili v praktično življenje, s čemur bi bili izpolnjeni vsi glavni predpogoji našega družabnega reda.

Indirektni davki.

F oleg dejstva, da se v sedanjem davčnem sistemu razlika med dohodki iz premoženja samega na sebi in onimi, ki izvirajo iz dela, skoraj popolnoma prezira, tiči njegova največja hiba v takozvanih indirektnih davkih (trošarini). Indirektne, neposredne imenujemo one davke, ki se ne predpisujejo naravnost tistim, katere naj bi obremenili, marveč se odmerjajo drugim osebam, navadno producentom in trgovcem, ki jih potem v obliki poviška prodajne cene za davku podvrženo blago prevalijo na pravega obdavčenca, t. j. običajno na konsumenta. Višina teh davkov se zato ne ravna niti po dohodkih davkoplačevalcev, marveč zgolj po njihovem konzumu. Vsakdo, kdor uporablja, ali kupuje indirektnim davkom, oziroma trošarini podvrženo blago, mora plačati množini, oziroma vrednosti kupljenega ali vporabljenega blaga te vrste odgovarjajočo svoto davka, neglede na to, ali je z ozirom na njegovo imetje in njegove dohodke, tako z zasebno, kakor tudi z narodnogospodarskega vidika to dopustno in upravičeno ali ne. Nasprotno, ker se državno gospodarstvo navadno ne nahaja v predbrem stanju ter so finančne potrebe v državi običajno v primeri z dohodki zelo velike, zato nalagajo države, da dobijo čim več finančnih sredstev, indirektno davke najrajši na take potrebščine, ki jih nujno rabi vsak človek, kakor n. pr. sladkor, sol itd. Tako morajo plačevati mnoge indi-

rektne davke vsi, celo najrevnejši ljudje, pa najsi je njihova gospodarska eskistenca tako ogrožena, da jih mora država na drugi strani podpirati ter jim gmotno pomagati. Krivičnost in škodljivost takih davkov pa je še tem večja, ker so ravno nepremožni ljudje mnogokrat uprav vsled svoje revščine primorani kupovati indirektnim davkom podvržene stvari v večji meri kot bogatini, ki lahko zadostijo svojim potrebam z drugimi, sicer dragimi, a neobdavčenimi potrebščinami. Na ta način se dogaja, da plačajo v mnogih slučajih ravno revni sloji razmeroma več indirektnih davkov kot pa bogataši.

Kjub vsemu temu pa vendar ne smemo indirektnih davkov v celoti odklanjati. Zlo, ki je z njimi združeno, ne izvira namreč odtod, ker se ti davki indirektno nalagajo, oziroma predpisujejo, marveč ima svoj izvor v dejstvu, da nalaga država pod pritiskom svojega slabega finančnega položaja napačne t. j. take indirektno davke, ki nujno zadenejo ravno ubožne sloje. Indirektni način predpisovanja davkov je v mnogih slučajih potreben, ker je mogoče edino na ta način pritegniti k dolžnemu prispevanju za kritje skupnih izdatkov vse imetje in dohodke, ki se na direkten način potom premoženjskega in dohodninskega davka ne dajo nikdar dovolj točno in zanesljivo ugotoviti in zato tudi ne obdavčiti. V nekaterih bolj ali manj nenujnih ali celo nepotrebnih izdatkih odseva posameznikov gmotni položaj s precej večjo gotovostjo, kot bi ga mogli na kakršenkoli drug način dognati. Zato je s stališča praktične, smotrene davčne tehnike nujno potrebno, da se na take izdatke naloži primeren konsumni davek. Poleg finančnega efekta pa ima tak davek tudi še drug, z narodnogospodarskega stališča vrlo pomemben učinek, da namreč omeji povpraševanje po

nepotrebem in pogrešljivem blagu ter s tem zmanjša tudi njegovo produkcijo.

Na podlagi navedenih dejstev moramo zahtevati, da krenejo država in avtonomne pokrajine glede indirektnih davkov na povsem novo pot. Brezpogojno se morajo opustiti vsi davki na važne in nepogrešljive življenjske potrebščine, zlasti na navadna živila, navadno obleko in druge podobne stvari. Kolikor bodo indirektni davki vsled finančnega položaja v državi tudi po uvedbi splošnega progresivnega premoženjskega in dohodninskega davka še nadalje neobhodno potrebni, naj se uvedejo na take potrebščine, ki za dostojno, človeka vredno življenje niso neobhodno potrebne ter se dajo pogrešiti, ali pa z drugimi stvarmi nadomestiti. Kot dopolnilo k temu pa bi bil v tem slučaju umesten in potreben še poseben davek na preveliko vporabo življenjskih potrebščin sploh. Kdor kupuje in vporablja različnih potrebščin več kot je to za pravo človeško življenje potrebno, mora imeti — razven če ne ravna negospodarsko ter ne troši preko mere — več premoženja, oziroma dohodkov, kot jih dejanski potrebuje, vrh tega pa dražji brez potrebe najnujnejše življenjske potrebščine tistim, ki si jih morajo le s težavo nabaviti, ali pa jim to celo onemogočuje. Zato je dvakrat upravičeno, da se v tem slučaju uvede poseben davek.

Ne glede na velike finančne potrebe v državi pa je že s stališča, da se morajo davki v skladu z našimi splošnimi gospodarskimi in socialnimi načeli kar najbolj pravično porazdeliti, potrebno, da se luksurično imetje in živetje še posebno obdavči.

Kdor troši in razsiplje svoj denar za nepotrebne in razkošne stvari, ni dolžan prispevati k skupnim stroškom cele družbe

samo po razmerju svojega imetja in svojih dohodkov, marveč ima v tem pogledu do družbe še posebne obveznosti in dolžnosti. Razkošno življenje ne odvaža od produktne, oziroma socialnokoristnega dela samotistega, ki se mu sam udaja, marveč odteguje od tega tudi druge ljudi, ki bi sami po sebi radi opravljali kako koristno in potrebno delo. Vsaka produkcija luksurijsnega blaga, ki pomeni z narodnogospodarskega stališča brezdvomno ogromno škodo, se vrši samo zato, ker je za take stvari vedno dovolj in preveč odjemalcev. Kdor kupuje luksurijsne stvari, je sokriv, da se dragocene produktivne sile izgubljajo v neplodnem, ali vsaj toliko časa, dokler ni vsem ljudem omogočeno zares človekavredno življenje, nepotrebem delu, dočim primankuje za produkcijo najvažnejših življenjskih potrebščin vedno bolj prepotrebni delavnih moči. Zato je v interesu celega narodnega gospodarstva nujno potrebno, da se že obstoječi indirektni davki na luksurijsne stvari izpopolnijo ter primerno zvišajo in da se poleg tega uvedejo novi direktni in indirektni davki na luksurijsno imetje in živetje, tako, da bo v celem svojem obsegu dovolj visoko obdavčeno.

Ker mora biti prvi in glavni namen vse gospodarske in zato tudi davčne politike, da se vsem ljudem omogoči v gmotnem oziru pravo človeka vredno življenje, zato je edino dosledno, ako se na tisto premoženje in na tiste dohodke, ki so zato neobhodno potrebni, ne nalagajo nikaki direktni in tudi ne indirektni davki. Kdor sam nima toliko, da bi mogel od tega človeško živeti, temu družba pač ne sme nalagati novih bremen, kajti s tem bi se le oddaljevala od svojega pravega namena ter bi bila sama vzrok, da bi postajala njena naloga od dne do dne težja in nujnejša. To danes, ko se davki pobirajo tudi od

takih ljudi, ki so pravzaprav potrebni, da bi jih družba podpirala, dejanski vsepovsod opazamo. Zato je nujno potrebno, da se za posameznike, kakor tudi za družine po številu njihovih članov določi primeren eksistenčni minimum, ki mora biti prost vsakega davka ter mora biti tako velik, da bi v vsakokratnih razmerah v polnem obsegu zadoščal za zares človeka vredno življenje poedinca in njegove družine. Šele tedaj, če se to izvede, bo število tistih, ki so hote ali nehotе navezani na družabno podporo, stopnjema padalo in razmere se bodo polagoma toliko izboljšale, da bodo živeli, če ne vsi, pa vsaj velika večina ljudi kot pravi ljudje. Dokler pa država s svojo napačno davčno politiko sama premnogim posameznikom, družinam in celo stanovom onemogočuje človeka vredno življenje, toliko časa ni upati na količkaj zadovoljivo rešitev socialnega vprašanja, in spremembo vse davčne politike v smislu naših zahtev ter še posebej določitev zadostnega, vsakega davka prostega eksistenčnega minima smemo pristaviti med najvažnejše predpogoje zato.

* * *

Očividno je, da v pričujočem poglavju o gospodarski politiki višjih upravnih enot nikakor nismo našeli vseh njihovih gospodarskih nalog in dolžnosti. Obravnavali smo le tista vprašanja, ki stoje v neposredni ali vsaj posredni zvezi z našimi splošnimi socialnimi in gospodarskimi načeli, na katera hočemo opreti novi družabni red. Vse drugo pa smo opustili, ker dejanski tudi ne spada toliko v program politične stranke, marveč kot v narodnogospodarsko vedo. O onih gospodarsko političnih nalogah države in avtonomnih pokrajin, ki se bistveno ne razlikujejo od istovrstnih dolžnosti nižjih

upravnih enot, zlasti občin, pa bomo itak v prihodnjem poglavju razpravljali. Kar bomo tu navedli za občine in druge upravne

enote nižje vrste, velja z nebistvenimi spremembami v polnem obsegu tudi za državo in avtonomne pokrajine.

Poživimo živinorejske in mlekarске zadruge.

Na gospodarskem polju je vojna vse-kala posebno globoke, občutne rane zadružništvu. Velike izgube z vojnimi posojili posebno pri hranilnicah in posojilnicah, skoro neocenljiva škoda vsled devalvacije našega denarja, izguba velikega števila izurjenih zadružnih delavcev, prenehanje poslovanja začasno ali trajno z likvidacijo mnogih kreditnih in pridobitnih zadrug, izguba trga za pridobitne zadruge, razcep-ljenje slovenskega zadružništva z novimi mejami držav naslednic, globoka sprememba vseh gospodarskih razmer, katerim se morejo zadruge le polagoma prilagoditi, in naposled novo nastala gospodarska in socialna vprašanja, proti katerim treba zavzeti stališče in vsled tega potreba novih smeri, novih potov; vse to je do osnov potreslo naše zadružništvo in vpije po pomoči, vpije po rešitvi.

V naslednjem hočemo poskusiti, da damo par misli za orientacijo glede živinorejskih in mlekarških zadrug, pri katerih se posledice vojne posebno občutno poznajo in ki so vsled novo nastalih razmer prišle v položaj, da ne vedo ne kod ne kam.

Do vojne v l. 1914 je bilo samo na Kranjskem 61 živinorejskih in 35 mlekarških zadrug, koncem l. 1920 je ostalo na Kranjskem še 28 živinorejskih in 24 mlekarških zadrug in še od teh precejšen del komaj da živi. Število živinorejskih zadrug se je zmanjšalo več kot za polovico (54%) in število mlekarških zadrug za tretjino (31%). Pri tem pa je žalostno dejstvo, da tudi iz obstoječih živinorejskih zadrug mnoge po-

polnoma počivajo in druga za drugo pri-glašajo likvidacijo.

Ali so res z novimi gospodarskimi razmerami živinorejske zadruge postale od-več in se lahko kot nepotrebne razdružijo? Ali so res odpadle široke naloge živino-rejskih zadrug: povzdigniti živinorejo, izre-jevati jo posebno za mleko in meso, skrbeti za povzdigo cene in odjemalcev živine kakor tudi za zadostno število zadružnih bikov, zavarovati živino, skrbeti za skupne pašnike, za dobre hleve, za dobro ple-mensko živino, prirejati živinske razstave in ogleda, sploh zastopati in podpirati vse, kar je v prid živinoreje? Ne! Vse te naloge še obstojajo in so postale v novih razmerah še celo bolj nujne; pridružile so se tem nalogam še druge. V interesu našega kme-tijstva, v interesu države zahtevajo te naloge organa, ki jih bo izpolnjeval, močnega organa, ki bo kos širokim nalogam, ki bo imel potrebna sredstva in potreben gospo-darski vpliv in bo znal pritegniti živinorejce. Taki organi so živinorejske zadruge.

Gospodarstvo Slovenije je pretežno kmetijsko kot gospodarstvo cele Jugoslavije. Glavni vir dohodkov za slovensko kme-tijstvo pa je živina in ne žito. Glede žita je izključeno, da bi naši kraji mogli konku-rirati z Banatom, s Slavonijo, s Srbijo. Mi ne pridelamo dovolj žita niti za lastne kraje in smo navezani na dovoz iz drugih krajev, posebno na banaško pšenico. Naša živina pa se je že pred vojno izvažala v Italijo, na Bavarsko, v alpske dežele. In izvoz živine mora ostati vir dohodka za nas tudi

v bodoče. Naš izvoz živine pa bo dobro uspeval in dosti donašal le, če bomo imeli prvovrstno blago. Glede izvoza drugovrstnega blaga nas z lahkoto prekosi Srbija, Hrvatska, Bosna. Tam se s primerno majhnimi stroški in v veliki množini redi mala živina (buše). Tudi pitanje živine je doli lažje kot pri nas; doli imajo koruzo in ječmen pri rokah in po večini dosti lastega pridelka; mi moramo ta krmila drago kupovati in od daleč dovažati.

Prva naloga naše živinoreje bo za bodočnost odgoj plemenske živine. Zato imamo dane osnovne pogoje: imamo čistokrvne pasme, odgovarjajoče krajevnim razmeram, imamo pa tudi v državi obširne pokrajine, ki silno potrebujejo plemensko živino in jim bo za dolgo dobo mogoče pri nas najugodnejše nakupovati. Srbija in Črna gora, pa tudi Hrvatska si bodo dobro plemensko živino pod najugodnejšimi pogoji nakupovale v Sloveniji. Zato je naloga naše živinoreje odgajati lepo, krepko plemensko živino. Pred vojno smo plemensko živino sami kupovali v tujini in si tekom malo let odgojili lepo čisto pleme, ki odgovarja krajevnim razmeram (n. pr. Gorenjska s pincgavsko, Dolenjska s svojo sivo pasmo). Na uvoz pri nas ni več misliti; bilo bi predrago in ni več potrebe, kot je bila. Pač pa moramo z vsemi sredstvi umne živinoreje skušati, da živino, ki jo imamo, še izboljšamo. Vsak živinorejec ve, koliko se da v tem oziru doseči z odbiro plemenskih živali po dobrih lastnostih (mlečnost, poraba krme, zdravje itd.), z odgajanjem živine po možnosti zunaj hleva na prostem (na planinah, pašnikih ali vsaj spréhajališčih), z negovanjem živine, s praviim krmljenjem in z dobrim hlevom. Dobre lastnosti matere podeduje potomstvo. Zato pa je potrebno za odbiro plemenske živali po dobrih lastnostih voditi

matične knjige, rodovnik, spuščalni zapisnik, mlečni zapisnik, delati poskušnje glede porabe krme in primerjati porabo krme z množino mleka, ki ga daje krava. Kajti pri živini ne bomo samo gledali na to, da je lepa, zdrava in krepka, ampak, da nam donaša čim več dobička, da so krave dobre mlekarice, da dajejo mnogo in polnomastnega mleka ter da pri tem porabijo sorazmerno malo krme, z eno besedo gledati moramo na užitnost ali hasnovitost živine. Razumevanje teh uredb, smisel za važnost in potrebnost zahtev umne živinoreje bi morale dati že elementarne šole, ki bi po deželi morale uvesti strokovno kmetijsko naobrazbo vsaj v poslednjih dveh letih pouka t. j. od 10.—12. leta. Ker tega na žalost še nimamo, morajo to vrzel naše šolske izobrazbe izpolniti živinorejske zadruge. Zadruga morajo pred vsem skrbeti za par uzornih hlevov z vsemi uredbami umne živinoreje v svojem okolišu. S predavanji, s praktičnim poukom se potem razumevanje in potrebnost uredb umne živinoreje razširi polagoma na ves okoliš zadruga.

Ko se združujejo in organizirajo vsi stanovi, da s skupnim nastopom ščitijo svoje interese, ali bomo kmetje ostali brezbrizni in se ogradili drug od drugega z zidano ograjo? Ali ravno kmetje ne bomo hoteli razumeti, da imamo skupne interese in da te interese moremo doseči samo združeni? Ali se bomo zanašali, da bodo drugi zastopali naše interese? Nikoli se še ni postopalo tako brezobzirno proti koristim kmeta kot danes. Dočim mora kmet svoje potrebščine kupovati 50 do 100 krat dražje kakor pred vojno, se zahteva od njega, da prodaja svoje pridelke k večjemu 15 do 30 krat dražje kakor pred vojno. Prepovedan je izvoz plemenske živine, da se pokrije pomanjkanje živine v Srbiji in Črni

gori. Stanje živine v Sloveniji je po izjavah strokovnjakov že preseglo predvojno stanje in vendar se nihče ne briga, da bi se ventil odprl in bi se odvišek izvozil v Srbijo in Črno goro, ako pa tam kmetje ne morejo kupovati in država noče zanje kupovati, da bi se dovolil izvoz gotovega kontingenta plemenske živine iz države. En primer. Na ozemlje, zasedeno od Italije, posebno na Kras smo prodajali vsako leto mnogo plemenskih krav; zlasti radi so kupovali Kraševci krave s teleti. Toda izvoz je prepovedan in škodo trpimo mi in naši bratje tam preko, koristi od tega pa nima nikdo.

Poleg prepovedi izvoza plemenske živine obstoja v naši državi izredno visoka carina na izvoz klavne živine in na izvoz mesa, tako da je s to visoko carino skoro onemogočen izvoz in je visoka carina na izvoz v posledicah že enaka prepovedi izvoza.

Ako je država s tem hotela varovati našo živinorejo, je to popolnoma pogrešeno, ker vsled onemogočenega izvoza vladajo neverjetno nizke cene, tako da ubijajo živinorejo, tako, da se reja živine več ne izplača. V kolikor pa so bili za visoko carino merodajni fiskalni, davčni oziri, je to od strani države velika krivica za kmečki stan in velika pristranost v korist drugih stanov, ki hočejo imeti po ceni meso, in v škodo kmečkega stanu. — Saj je bilo po občem mnenju meso do zadnjega časa eno najcenejših živil. — Zraven je pa taka politika s strani države velika neprevidnost, ker jemlje državi vir dohodkov od zunaj, ki bi bili najbolj v stanu izboljšati našo valuto.

Jasno je, da mora država gledati, da se izvažajo iz države specifično višje vredni produkti, da se morajo sirovine po možnosti doma predelati tako, da se v gotovem produktu izvažajo poleg sirovine tudi delo. Ako pa pri nas izvažamo po ceni koruzo,

ječmen, oves mesto da bi jih pokrmili doma in izvažali pitane vole in prašiče, to gotovo ne odgovarja navedenemu načelu narodnega gospodarstva.

Kmečki stan mora zahtevati, da se izvozna carina na živino odpravi ali zniža kolikor mogoče. To bo v interesu države same, ki bo od tega izvoza imela poboljšanje valute. Doma bo ostalo mnogo sirovin na račun tega, da se izvažajo višje vredni produkti, s čemer se štedi tudi na izvoznih sredstvih. — Saj je vprašanje voznih parkov pri nas tako kritično. — S tem se bodo cene živine izenačile sorazmerno s cenami drugih predmetov, pred vsem potreščin kmeta. S tem pa bo tudi kmetu dana najboljša pobuda za živinorejo.

Davno že toži kmet o krivicah, toži v razgovoru sosedu, toži gospodu. Tudi napiše včasih kaj o tem. Toda ne slišijo njegovih pritožb na pristojnem mestu. Ako pa bi bili živinorejci združeni v zadrugah in ako bi potem močne, mnogoštevilne zadruge vzdignile svoj glas potom mogočnih zvez, tedaj bi morali poslušati ta glas na merodajnem mestu in ga vpoštevati. Tako pa se jemljejo mnogokrat pristranski obziri na interese drugih stanov, na interese kmeta, najštevilnejšega stanu v naši državi, pa se ne ozirajo. Organizirani v zadruge, bomo iz sedanje brezbriznosti prešli k živemu zanimanju za svoje interese, posebno za velike koristi umne živinoreje, bomo pa tudi dovolj močni, da svoje interese sami zastopamo.

Intenzivna živinoreja je osnovana na povišanju užitnosti živine, posebno mlečnosti. Poleg odgoje dobre plemenske živine bo za bodočnost naše živinoreje zelo važno mlekarstvo. Žal, da smo tudi na polju mlekarstva v primeri s predvojnimi časi zelo nazadovali. Imeli smo močne mlekarske in sirarske zadruge z moderno urejenimi mle-

karnami, v mlekarnah najnovejše stroje in bogat inventar, imeli smo strokovno izobražene moči: mlekarje, sirarje in mlekarske inštruktorje, imeli smo tudi dober trg za mleko in mlečne izdelke v naših mestih, zlasti v našem Primorju: Trst, Tržič, Gorica, Reka, Opatija in dr., imeli smo za reguliranje in posredovanje poslovanja mlekarsko zvezo v Ljubljani. Žal, mnogo tega je propadlo; no drugo se je ohranilo. Ohranilo se je v združnih rokah še mnogo mlekarn, strojev in inventarja, ostalo je še strokovnih moči. Vse to predstavlja kapital, ki ga ne smemo pustiti ležati mrtvega, ampak izkoristiti z mlekarskimi združenji. Res je, prišle so nekatere združne mlekarnice v roke izkoriščevalcev, padla je kot žrtev tudi mlekarska zveza, najboljši trg za mleko smo izgubili. Združna organizacija lahko vse to popravi. Mlekarske zadruge lahko z uspehom izkonkurirajo zasebne mlekarnice in spravijo denar za kmetov pridelek v celoti v kmetov žep, da se ne bo mastil tu zopet nepotreben posrednik. Mlekarske zadruge si morajo zopet osnovati svojo zvezo, da bodo postopale enotno in si ne bodo škodovala z medsebojno konkurenco. Našemu mlekarstvu se mora zopet vrniti primorski trg z določbami ekonomske in finančne konference, ki se bo menda v kratkem sestala. Mleku in mlečnim izdelkom se ne sme zavirati izvoz z basnoslovnimi izvoz-

nimi carinami, Tudi železniške tarife morajo iti izvozu na roko.

Pri tem pa bo naše mlekarstvo popolnoma lahko zadostovalo domačim potrebam. Industrijski kraji, kolikor jih imamo, bodo lahko dobivali po ceni mleko in mlečne izdelke, odpraviti je le treba drago posredništvo trgovcev, ki podražijo mleko za 20—30% in skrbeti za cenen dovoz. Ravno ker je sladkor tako drag ali bolje rečeno tako visoko obdavčen in je po večini tuj, uvožen produkt, mleko pa v veliki meri lahko nadomestuje sladkor in je pristen domač pridelek, ki ne vleče našega denarja v tujino, moramo gledati, da se poraba mleka v industrijskih krajih poveča, ker bo s tem za naše gospodarstvo dosežena dvojna korist: zmanjšanje porabe sladkorja in s tem zmanjšanje uvoza, povečanje domače produkcije v mlekarstvu. V to svrhu bi bilo zelo koristno, da ustanovijo mlekarnice v večjih industrijskih krajih in v večjih mestih svoje prodajalne.

Živinorejske zadruge so nam za povzdigo živinoreje neobhodno potrebne; ne z miloščinami države, ampak s samopomočjo bomo vzdržali in dvignili našo plemensko živino. Mlekarnice nam bodo vir stalnih lepih dohodkov. Ne držimo torej rok križem, gledajoč kako propadajo naše zadruge, ampak zavijajmo rokave, delajmo in pomagajmo.

Dr. B.

Napoved za odmero pristojbinskega namestka.

Z naredbo finančnega ministra z dne 31. decembra 1920, št. 14.064, ki je bila objavljena v št. 14 uradnega lista z dne 10. februarja 1921, so bili izdani novi predpisi glede napovedi imovine, zavezane pristojbinskemu namestku za osmo desetletje 1921—1930.

V naslednjem navajamo poglobitve stvari te naredbe, kolikor so potrebne za splošno umevanje in za naše zadruge še posebej.

Pristojbinski namestek je tista odstotna (procentualna) davščina, ki jo morajo pravne osebe („mrtva roka“) plačevati od svoje nad 10 let trajajoče premoženjske

posesti. Odmerja se vedno eno desetletje.

Zadruga je treba z ozirom na plačevanje pristojbinskega namestka deliti v dve vrsti: a) v take, ki po svojih pravilih omejujejo svoje delovanje samo na lastne člane, b) v take, ki poslujejo tudi z nečlani. Sicer morajo pristojbinski namestek plačevati vse zadruga brez razlike, toda višina pristojbinskega namestka ni pri vseh zadrugah enaka.

One zadruga, ki poslujejo samo s svojimi člani, plačujejo pristojbinski namestek le od svojega nepremičnega premoženja in sicer $1\frac{1}{2}\%$ od vrednosti premoženja s 25% pribitka (§ 2 zakona z dne 27. decembra 1880, drž. zak. št. 1 iz l. 1881).

Take zadruga, ki poslujejo tudi z nečlani, pa plačujejo pristojbinski namestek od svojega premičnega in nepremičnega premoženja in sicer od premičnega $1\frac{1}{2}\%$ s 25% pribitkom, od nepremičnega pa 3% vrednosti s 25% pribitkom. Prvo navedene zadruga imajo torej napram tej drugi vrsti zadrug znatne olajšave.

Da more davčna oblast odmeriti višino pristojbinskega namestka, mora zakoniti zastopnik pravne osebe vložiti napoved o njenem premoženju. Napoved je napraviti na posebnih tiskovinah, ki jih finančna uprava izdaja strankam proti povračilu nabavnih stroškov, označenih na vsakem vzorcu. Zadruga, društva in zavodi, ki morajo javno polagati račune, morajo napovedi priložiti tudi svoj poslednji računski zaključek. Vsaka napoved ali vsak imovinski seznamek mora biti pravoveljavno podpisan in je obenem navesti datum, kraj in čas napovedi.

Napoved se napravi ločeno za zemljišča po vzorcu A/1 in za poslopja po vzorcu A/2. Premična imovina se navede po vzorcu B, dočim se napravi po vzorcu C napoved za odmero pristojbinskega namestka od vrednosti pravic užitka (lovskih,

ribiških, mlinarskih, brogarskih pravic itd). Slednjič imamo še en vzorec D, ki služi v to, da se na njem prijavijo one premičnine in nepremičnine, ki sedaj še ne zapadejo pristojbinskemu namestku, bodo pa zapadle po 21. januarju 1921.

Dolžnost plačevati pristojbinski namestek, nastopi še le po preteku 10 let, odkar ima pravna oseba dotično premoženje v posesti. Vzglede: neka zadruga je kupila ali si zgradila hišno poslopje 30. junija 1912. Za dobo 10 let je pristojbinskega namestka prosta. Plačevanju pristojbinskega namestka bo postala podvržena torej še le 1. julija 1922. Tej zadrugi torej sedaj še ni treba plačevati pristojbinskega namestka, ampak bo ta dolžnost nastopila še le 1. 1922, vendar bo zadruga morala svojo posest naznaniti že sedaj po vzorcu D.

Napoved za odmero pristojbinskega namestka je vložiti najpozneje do konca meseca aprila 1921 in sicer pri onem finančnem okrajnem ravnateljstvu, v katerega območju je sedež pravne osebe. Zadruga na Kranjskem bodo torej morale vlagati te napovedi pri finančnem okrajnem ravnateljstvu v Ljubljani (ki je stopilo namesto poprej obstoječega urada za odmero pristojbin), zadruga na Štajerskem, v Prekmurju in vbivši Koroški pa pri okrajnem finančnem ravnateljstvu v Mariboru.

Paziti je, da se napoved vloži pravočasno. Posledice prepozne napovedi so jako občutljive. Ako se napoved ne predloži pravočasno in se tudi ne izposluje podaljšava roka, sme finančno oblastvo po lastnem preudarku ali stranko prisiliti z redovnimi kaznimi, da izpolni svojo obveznost, ali uradno ugotoviti imovino, zavezano pristojbinskemu namestku, ter pristojbino samo odmeriti. Če se vloži napoved prepozno je, uporabiti § 80 pristojbinskega zakona z dne 9. februarja 1850 in sicer tako, da se za

vse desetletje predpiše in pobira dvakratni znesek pristojbine.

Če kdo zataji ali napačno navede predmete, ki jih je napovedati, se postopa z njim po kazenskem zakonu o dohodarstvenih prestopkih.

Došle napovedi se primerjajo z dosedanjimi zapiski, ter se potem s potrebnimi nalogi pošljejo pristojnim davčnim uradom. Ti uradi jih primerjajo s svojimi katastrskimi zapiski, izvrše potrebne poizvedbe ter poročajo o uspehu, popolnosti in pravilnosti podatkov in o običajnih kupnih cenah.

Napovedani vrednostni zneski se po potrebi popravijo z dogovorom ali s posebno sodno cenitvijo.

Finančno okrajno ravnateljstvo (pristojbinski oddelek) odmeri pristojbinski namestek z dokladami v dosedanji višini za vse desetletje ter naznani zavezancu vrednost, vzeto za podlago, ter izračunjeni pristojbinski znesek.

Zakonito odmerjeni pristojbinski namestek se kasneje odpiše samo, če se tekom desetletja kaj nepremičnin proda. Ta odpis naj se zahteva pri onem oblastvu, ki je odmerilo pristojbinski namestek in sicer z nekolokovano vlogo in potrebnimi dokazi. Ako se tekom desetletja kaj proda ali izpremeni, se odpiše zakonito odmerjeni namestek tako, da se ne plačajo oni četrtletni obroki pristojbinskega namestka, ki zapadejo po dnevu prodaje ali izpremembe.

Letni znesek vsega pristojbinskega namestka, odmerjenega za desetletje, je vplačevati v enakih anticipativnih obrokih, ki zapadejo v plačilo dne 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra vsakega leta (§ 1 zakona z dne 18. marca 1872, drž. zak. št. 33). Ako se plačilo zakasni, se zaračunijo 5% obresti od dne zapadlosti do dne plačila od zapadlega zneska ter se izterjajo z njim vred.

A. Kr.

Zadruga v zasedenem ozemlju in dopolnilna naredba o zamenjavi valute.

Zadružna zveza v Trstu je v „Edinosti“ od 6. februarja 1921 objavila za vse zadruga prevod dopolnilne naredbe od 17. januarja 1921 glede zamenjave valute za hranilnice in posojilnice v „Julijski Benečiji“, ki ima važnost posebno za pasivne zadruga. Tudi pasivne zadruga lahko nadaljujejo poslovanje, ako se primanjkljaj, izkazan v bilanci od 19. aprila 1919, pokrije z obveznicami načelstva ali s podpisi deležev. V bilanci se imajo avstrijski in ogrski državni papirji, toraj tudi vojna posojila, računati po nabavni ceni in spremeniti v lire s 60% cene. Za pasivne zadruga prevzame država 25 letno garancijo za izplačila vlog in vložnih obre-

sti in se do višine državne garancije lahko dovoli zadrugam kredit od državnega zaklada, seveda samo za izplačevanje vlog in obresti, vsled česar pa se te zadruga postavljajo v vsem poslovanju pod nadzorstvo državnega zakladništva in podleže njegovi reviziji. Zakladništvo celo lahko odredi likvidacijo zadruga. Zadruga, ki jim je bil dovoljen kredit, morajo v pokritje kredita nalagati vse blagajnične prebitke. Predplačila, ki jih zadruga sprejmejo na račun dovoljenega kredita, se bodo morala vrniti z 1½% obresti pred vsem iz poslovnih dobičkov vseh nadaljnjih let in iz iskupila aktiv, v kolikor iskupilo previšuje bilančno

postavko aktiv. V naslednjem podajamo naredbo, kakor je bila objavljena od Zadrúžne zveze v Trstu.

Dopolnilna naredba glede zamenjave valute.

Čl. I. Zavodi, kakor hranilnice, zadrúge (z omejeno in neomejeno zavezo), katere poslujejo v Julijski Benečiji, ne da bi zasledovale dobičkarskih koristi in sprejemajo hranilne vloge, smejo nadaljevati svoje običajne posle, ako niso njih 19. aprila 1919 zaključene bilance, sestavljene v lirah po ključu 60%, izkazale primanjkljaja. Pri tem se imajo avstrijski in ogrski državni papirji računati po njih nabavni ceni, spremenjeni v lire po 60%.

Smejo pa dalje poslovati tudi oni zavodi, čijih bilance (zaključene 19. aprila 1919) so izkazale primanjkljaj, ako se ta primanjkljaj pokrije z osebnimi obveznicami upravnega odbora ali s podpisi deležev (z omejeno ali z neomejeno zavezo).

Čl. II. V prvem členu označeni zavodi imajo sestaviti bilanco o resničnem stanju svojega premoženja 19. aprila 1919 zvečer. Pri tem se imajo uvaževati sledeča načela:

Pasivne postavke: Rezervni zaklad se izključi, deležna glavnica se računa po 60% v lirah; vloge, tekoči računi in druge pasivne postavke, ki so izražene v kronah, a plačljive v lirah, računajo se po 60%, odnosno po onem nižjem ključu, ki pride za dotične postavke slučajno v poštev. Pasivi, ki so plačljivi v drugi a ne v kronski denarni vrednosti, se preračunajo v lire po dnevnem kurzu.

Aktivne postavke: Nepremičnine in premičnine se imajo računati po dejanski vrednosti; in terjatve v kronah, ki so izterljive v lirah, imajo se računati po 60%; terjatve, ki so postale dvomljive vsled valute, se imajo ceniti po trgovskih načelih in potem spremeniti v lire po 60%; vred-

nostni papirji, ki so omenjeni v prvem členu, se imajo ceniti po njih borzi ali tržni ceni in ta se spremeni v lire po 60%; aktivni, ki so izterljivi v drugih valutah, kakor v kronah, se imajo računati po dnevnem kurzu.

Od razlike med pasivi in aktivni je odvisna uporaba sledečega člena 3.

Čl. III. Za zavode, ki so omenjeni v členu I., garantira država za primanjkljaj, ki je izkazan tako, kakor je določeno v čl. 2, in sicer za dobo največ 25 let, baš z ozirom na njih odgovornost nasproti vlagateljem.

Višino garancije bo določilo zakladno ministrstvo potom svojih lokalnih uradov. Bilance, ki so sestavljene v smislu čl. 2, so podvržene letni reviziji.

Čl. IV. Državni zaklad lahko dovoli kredit pasivnim zavodom do zneska, do katerega sega državna garancija.

Zavod, kateremu je bil dovoljen kredit, sme tega vporabiti samo, kadar mora vračati vloge, a mu tekoče poslovanje tega ne dovoljuje in si tudi ne more preskrbeti sredstev s takojšnim vnovčenjem drugih aktiv. Tak zavod je dolžan vlagati v korist omenjenega odprtega računa svoje normalne blagajnične prebitke.

Čl. V. Državno zakladništvo predplača zavodom protivrednost obresti, ki so že izplačane, ali ki se imajo izplačati vlagateljem do višine državne garancije, ki se bo določevala od leta do leta v kolikor ni bila ta garancija že izčrpana z dvigi kredita, ki je omenjen v čl. 4.

Tako predplačilo za dobo od 20. aprila 1919 do 31. decembra 1920 je enako višini faktično izplačanih obresti vlog. Od 1. januarja 1921 se bo pa izračunalo po uradni obrestni meri, ki je zmanjšana za 50 stotink.

Čl. VI. Predplačila v smislu čl. 4, 5 se bodo morala vrniti skupaj z 1½% obresti iz izkupila aktivov, ki so povzročili primanjkljaj, v kolikor to iskupilo prekorači

znesek, ki je bil vzet v bilanco 19. aprila 1919 in iz poslovnih dobičkov vseh nadaljnjih let.

Pri določevanju letnega dobička se bo moralo vzeti v poštev, da se združni deleži ne bodo smeli obrestovati višje nego 5%.

Čl. VII. Zavodi, ki so označeni v tej naredbi, se postavljajo pod nadzorstvo zakladništva, ki bo lahko odpošiljalo svojega zastopnika k sejam upravnih in nadzornih odborov ter izvrševalo revizije, ki jih bo smatralo za potrebne. Zakladništvo je upravičeno odrediti likvidacijo posameznih zavodov. Likvidacija ne zmanjša garancije, ki jo dovoljuje čl. 3.

Čl. VIII. Zakladno ministrstvo je pooblašeno, da stopi v stik z emisijskimi

zavodi, da jim poveri vsem ali poedinim izvršitev operacij, ki so omenjene v čl. 3, 4, 5, te naredbe in da nadzirajo njih gospodarsko in administrativno poslovanje.

Kroženje papirnatega denarja, ki je izdan v svrhu takih operacij, je pristojbin prosto, kakor tudi izvzeto od določb čl. 11. zakona o emisijskih zavodih, ki je bil odobren s kr. dekretom 28. aprila 1910, št. 201.

Čl. IX. Zakladno ministrstvo bo s posebnim dekretom spremenilo svoj proračun izdatkov, v kolikor bo to potrebno za izvršitev te naredbe.

Čl. X. Ta naredba stopi v veljavo istega dne, ko bo predložena parlamentu, da se spremeni v zakon skupaj s kraljevim dekretom z dne 27. novembra 1919 št. 2227.

◻◻◻◻◻◻ ZADRUŽNIŠTVO. ◻◻◻◻◻◻

Gospodarsko-političen tečaj v Šmartnem pri Liti za litijski okraj se je vršil od 27. februarja do 2. marca t. l. Vse štiri dni je bila udeležba pri predavanjih zelo številna. Udeležilo se je mnogo posestnikov celo iz vasi, ki so več kot 3 ure oddaljene. Gospodarska predavanja so bila lepo izbrana s posebnim ozirom na krajevne razmere; gotovo velikega pomena in koristni sta bili za udeležence predavanja o živinoreji in sadjarstvu. Četrty dan tečaja pa je bil posvečen zadrugarstvu. Lepemu predavanju o združništvu sploh in posebej o rajfajzenovkah in kmetijskih zadrugah je sledil živahen razgovor o domačih zadrugah: o hranilnici in posojilnici in o kmetijski nabavi in prodajni zadrugi. Udeleženci so se pri tem prepričali, da bodočnost in prospeh kmetijstva leži edino v združništvu.

Pripominjamo k temu poročilu, da bi se vsled velike važnosti morali taki gospo-

darsko-politični tečaji prirejati po vseh okrajih Slovenije in po možnosti vsako leto.

Okrožni sestanek dolenskega živinorejskega okrožja se je vršil 18. februarja v Dobropoljah v prostorih kmetijskega društva, Inž. Zidanšek, višji živinorejski nadzornik, je poročal o pomenu licencovanj in premovanj. V debati se je naglašalo, da se vsled pomanjkanja dobrih bikov licencirajo mnogokrat negodni, kar je za živinorejo velika škoda, da je predpisana skočnina sorazmerno zelo nizka, če se vpošteva draga reja plemenjakov in malenkostne državne nagrade ter da bi bila potrebna vzrejevališča za bike, iz katerih bi bila država dolžna prevzemati bike. Živinor. inštruktor Krištof je poročal o bodočem delu živinorejskih zadrug in pokazal važne naloge, ki jih imajo vršiti zadruge v vseh panogah: v govedoreji, svinjereji, ovčarstvu, perutninarstvu, v skrbi za pašnike, hleve in gnojšča. Iz razgovora

je bilo jasno, da bodo vsem nalogam kos le živinorejci, združeni v zadruga, in da je zato naloga države, z vsemi sredstvi podpirati živinorejske zadruga. Nazadnje se je še vršil razgovor o predlogu načelnika okrožja Fr. Bartol, da se podvzamejo koraki za dovolitev izvoza gotovega kontingenta plemenske živine v kraje, zasedene od Italijanov. Žal, da ni mogoče izvoza urediti tako, da bi imele nekaj koristi tudi živinorejske zadruga, ne pa samo posredovalec-izvoznik.

Nove članice. V januarju in februarju t. l. so bile sprejete za članice Zadrugne zveze sledeče zadruga:

1. Prva slovenska zidarska zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z., vpisana pri dež. kot trgovskem sodišču v Ljubljani dne 11. novembra 1920.

2. Zadruga slamnikarjev in klobučarjev v Domžalah, r. z. z o. z., vpisana pri dež. kot trgovskem sodišču v Ljubljani 25. novembra 1920.

3. Mlekarska nakupovalna in prodajalna zadruga v Predosljah, r. z. z o. z.

4. Osrednja čipkarska zadruga v Ljubljani, vpisana pri dež. kot trgovskem sodišču v Ljubljani dne 27. decembra 1920.

5. Kmetijsko društvo v Tržišču, r. z. z o. z., vpisana pri okrož. kot trgov. sodišču v Novem mestu dne 23. oktobra 1920.

6. Ljudska hranilnica in posojilnica v Braslovčah, r. z. z n. z., vpisana pri okrožnem kot trgovskem sodišču v Celju 4. decembra 1920.

7. Oblačilnica za Slovenijo v Ljubljani, r. z. z o. z., vpisana pri deželnem kot trgov. sodišču v Ljubljani 30. novembra 1920.

Glavna kreditna zadruga. Ministrstvo za poljedelstvo in vode se bavi z vprašanjem, kako urediti zadrugni kredit, kako pomagati s potrebnim kreditom kmetijskim in produktivnim zadrugam, ki so pri občem

pomanjkanju kredita v težkem položaju in iščejo pomoči v dragem bančnem kreditu in kako rešiti zadrugništvo bančnega kredita. Ministrstvo je ravno te dni poslalo projekt za centralni kreditni zavod Glavnemu zadrugnemu savezu v Beogradu. Poslednji je predložil predlog ministrstva vsem zadrugnim zvezam v izjavo.

Projekt ministrstva je ta-le: S posebnim zakonom se osnuje centralni zavod „Glavna kreditna zadruga“, v katero naloži država gotovo vsoto hrezobrestno. Za začetek bi mogoče zadostovalo 50 milijonov dinarjev. Razun tega bi se v to svrhu določil gotov odstotek čistega letnega dobička državne razredne loterije. Dalje bi se lahko sprejemale hranilne vloge in se določili še razni drugi načini preskrbe kapitala odnosno kredita. Zavod bi upravljali oni, katerim ima služiti, pred vsem torej zadrugna organizacija. „Glavna kreditna zadruga“ bi dovoljevala kredit samo zadrugnim zvezam, ki poslujejo kot denarne centrale svojih članic. Posamezne zadruga bi torej dobivale posojila samo preko svoje zveze, nikakor pa ne naravnost od „Glavne kreditne zadruge“.

Razun tega bi se lahko dovolilo poslovanje z „Glavno kreditno zadrugo“ tudi nekaterim drugim ustanovam, ki so po svoji naravi sorodne zadrugam. Posebno bi se moglo tu misliti na „okrajne pomožne zadruga“ v Bosni in Hercegovini in na „občinske hranilnice“ v Sloveniji in Dalmaciji.

Dalo bi se naposled misliti tudi na sodelovanje „Uprave fondov“ kot največjega hipotekarnega zavoda v državi.

„Glavno kreditno zadrugo“ bi upravljale vse one organizacije, katerim ima služiti kot kreditna centrala. Svobodno zadrugništvo bi na vsak način moralo imeti večino uprave, ker je zadrugna organizacija najštevilnejša. Radi tega bi mogoče zadrugništvo volilo 7

članov uprave, okrajne pomožne zadruga enega, občinske hranilnice enega in Uprava fondov enega člana, vlada pa bi določila komisarja, ki bi nadziral celotno poslovanje zavoda.

To je projekt ministrstva, v katerem so važna osnovna načela: dolžnost države pomagati zadružništvu do cenenege kredita z ustanovitvijo centralnega zavoda, p.i tem pa pustiti zadružništvu popolno avtonomijo glede uprave zavoda in se omejiti samo na nadzor, v kolikor ga zahteva prepustitev državnih sredstev v tujo upravo.

Slovensko zadružništvo si je že davno želelo tako potrebnega centralnega zavoda in ako pride do uresničenja ministrskega projekta, bo s tem izpolnjena živa in dolgo zaželjena potreba zadružništva.

Zveza čeških ljudskih denarnih zavodov je imela skupno z zvezo čehoslovaških hranilnic v decembru 1920 v Pragi posvetovanje o tekočih važnih vprašanjih, posebno o konkurenci bank glede vlog, o tezavriranju gotovine, o poravnavi starih terjatev, glasečih na prejšno skupno valuto, o odpisovanju vojnih posojil, o zneskih, zadržanih pri kolkovanju in njih osvoboditvi itd. Glede konkurence bank pri vlogah je bila enoglasno sprejeta resolucija, ki obsoja nezdravo in vedno rastočo konkurenco bank pri vlogah, kar silno škoduje zadružnim denarnim zavodom. S par častnimi izjemami ponujajo vse banke za vloge pretirane obresti in druge ugodnosti in to vkljub vsem obrestnim dogovorom in obljubam, da se bodo držale dogovorov. Brez obzira na interese ljudskih denarnih zavodov in na obče gospodarske interese zganjajo banke vloge z nepristojno reklamo, prosjaškimi dopisi in vsiljivimi obiski v denarnih zavodih in na stanovanjih. — Na žalost imamo pri nas iste pojave, ki prav tako opazovalcu vzbujajo upravičen dvom

o poštenosti in odkritosti bančnih voditeljev in sumnjo o njih pokolenju.

Srednja jednota gospodarskih društev v Pragi je objavila mesečni izkaz za januar 1921, iz katerega se vidi, da je bilo v januarju **vloženo Kč 61,748.677 92**, v istem mesecu dvignjeno Kč 29,248.847 66 in stanje vlog h koncu januarja Kč 493,118.031 45. Rezervni fond in zadružni deleži znašajo Kč 11,462.514 53. Na taki ogromni svoti mesečnih vlog imata gotovo glavno zaslugo varčnost češkega ljudstva in pa zadružna disciplina in živahna delavnost čeških raiffeisenovk (kampeliček). In primerno denarnim zadrugam razcvitajo tudi vse druge gospodarske zadruga, katerih osnova so kampeličke. Vzemimo si za primer češke zadruga!

Češke „kampeličke“ (raiffeisenovke). Češka ima gosto mrežo lepo procvitajočih raiffeisenovk po deželi in po mestih. Propagator zadružne misli na Češkem dr. Fr. Kampelik je v l. 1861 pisal v knjigi (točka) „Sredstva proti hudim časom“, da nevednost ljudstva mrtvi silo kapitala s tem, da ležijo sem in tja skrite mrtve vsote denarja, ki bi se lahko zbirale, kakor čebele v uljnak, ter skladale velik in delaven kapital za obrtnika in za kmeta. Dr. Kampelik, po katerem se imenujejo raiffeisenovke na Češkem, bi danes z veseljem gledal na več kot 1700 „kampeliček“ in 124 okrajnih hranilnic. Ta organizacija denarnih zadrug se začinja sedaj tudi na Slovaškem.

Mlekarska zadruga v Sarajevu. Kakor poročajo listi, se snuje v Sarajevu po inicijativi vlade velika zadružna mlekarna. Zadruga bi tudi nakupovala seno in krmila v času košnje iz prve roke ter računa, da bi se na ta način prihranilo pri krmi za jedno kravo do 7000 K. Z vpeljavo razumnega krmljenja in z odbiro dobrih krav-mlekaric računa zopet na prihranek približno 3000 K pri eni kravi. Pri 1000 sarajevskih

kravah bi se tako letno prihranilo 10 milijonov kron v primeri z dosedanjim gospodarstvom. Zadruga hoče tudi delovati za izboljšanje pasme, skrbeti za pašnike, posebno za krave in teleta in vpeljati zavarovanje za živino članov.

Akoravno se nam zdi to preračunavanje prihrankov precej pretirano, vendar je velike važnosti za živinorejo po res gospodarskih načelih skupno in pravočasno nabavljanje sena in krmil ter povečanje mlečnosti potom odbire. Pri naših mlekarških in živinorejskih zadrugah se v tem oziru še mnogo pogreša.

Višji zadrudni tečaj v Beogradu. Dne 24. febr. se je v Beogradu zvršil zadrudni tečaj, ki ga je priredil „Glavni Zadrudni Savez“ za zadrudne revizorje. Tečaja se je udeležilo 9 revizorjev. Program pa je bil dovolj praktično sestavljen: Avramović: o načelima zadrugarstva i o zemljoradničkom kreditu; Milić-Radovanović: izabrana poglavlja iz narodnog gospodarstva; Dr. Ljudevit Prohaska: agrarna politika, transformacija privatnog prava, stočarske zadrug; Miloš Štibler: nabavljache zadrug, zadrudna organizacija, revizija zadruga, zadrudna prodaja, osnova novog zadrudnog zakona; Vladimir Pušenjak: praktične upute za reviziju zadruga; Stjepan Jurić: mljekarske zadrug; Dr. Oton Frangeš: carinska politika, o tehničkim sredstvima poljoprivredne proizvodnje; Miha Popović: naša trgovinska politika.

Zadrudni Glasnik. Glavni zadrudni savez SHS v Beogradu je začel z izdavanjem svojega glasila za zadrudno znanost in zadrudne vesti, ki bo izhajalo mesečno. Sodelujejo najspodobnejše moči na zadrudnem polju; urednik je dr. Ljud. Prohaska. Izšla je dosedaj prva številka z zanimivimi članki o tekočih gospodarskih vprašanjih n. pr o kmetijskih zbornicah od Avramovića, o izvozu naših gospodarskih pridelkov z ozirom na izvozne carine in železnične tarife od dr. Frangeša. Naročnina za celo leto naprej plačana je 96 kron.

Zadrudništvo v Nemčiji. V oktobru p. l. je bilo v Nemčiji ustanovljeno 340 zadrug, razdružilo se je 75 zadrug. Med novimi so po številu na prvem mestu strojne zadrug, ki jih je 58; od teh pa je 53 električno-strojnih zadrug. Elektrizacija v Nemčiji v obče silno napreduje.

Po uradni pruski statistiki je bilo v Nemčiji 1. januarja 1919 l. 36.023 zadrug, 1. januarja 1920 l. že 40.653 zadrug.

V enem letu se je torej število zadrug povečalo za 4.630 zadrug. Od 40.653 zadrug je bilo približno dve tretjini kmetijskih (točno 29.072), 11.563 pa obrtnih. Poroštvo je bilo pri polovici zadrug omejeno, pri polovici neomejeno. Po številu prevladujejo kreditne zadrug, ki jih je bilo 1. januarja 1920 l. 19.261, od teh pa 17.358 raiffeisenovk.

GOSPODARSTVO.

Vojna odškodnina naši državi. Dne 4. marca se je vršila v Beogradu konferenca narodnih poslancev vseh strank, katere sta se udeležila tudi minister notranjih zadev Drašković in minister za kmetijstvo Jančević. Na konferenci se je razpravljalo o

vprašanju, je-li naj se sprejme živina, katero bi Srbija morala dobiti od Nemčije (50.000 ovac, 17.000 goved in 9.000 konj). Prevladalo je mnenje, naj se namesto živine zahteva odškodnina v denarju, ker bi bil prevoz živine silno težaven in predrag. Za odškod-

nino v gotovini bi se živina nakupila v naši državi. Sklep konference se predloži vladi v končno rešitev.

Z druge strani se poroča, da je določena posebna komisija, ki naj prouči, kako se ima izvršiti prevoz živine iz Nemčije in sprejem. Komisija dela pod vodstvom finančnega ministra Kumanudi.

Iz teh vesti je razvidno, da končna odločitev v tem vелеvažnem vprašanju še ni padla. V interesu slovenskih živinorejcev je vsekakor rešitev, da se mesto živine zahteva odškodnina v denarju. V Sloveniji je brezdvomno mnogo lepe živine, ki se sedaj ne more izvažati vsled prepovedi odnosno previsoke caine in za katero se mora najti trg. Ali ni najbolj koristno, da je ta trg doma in da kupuje država?

Vojno posojilo. V Sloveniji je bilo podpisano vojnega posojila 529 milijonov kron v nominalni vrednosti, dočim se je cenilo prej največ na 400 milijonov kron.

Pri tem se pojavlja ponovno vprašanje, kaj bo z vojnimi posojili. Mnogi mislijo, da je država s tem, da je obligacije vojnega posojila žigosala in obmenjala na certifikate, vzela nase že gotove obveznosti adi plačila. To je napačno in ako pogledamo certifikat, beremo tam, da finančno ministrstvo ne prevzame nobenih obveznosti in se sklicuje na določbe saint-germainске pogodbe. Člen 205 pogodbe nalaga državam, ki so dobile kako ozemlje bivše avstroogrske monarhije ali ki so nastale iz te monarhije, dolžnost, da v teku 2 mescev po uveljavljenju pogodbe žigosajo obligacije avstrijskih vojnih posojil. Drugi in tretji odstavek čl. 205. se glasita: „Na ta način žigosane obligacije se morajo zamenjati za certifikate in vzeti iz prometa; njihove številke se morajo ugotoviti in obligacije skupno z vsemi spisi, ki se nanašajo na zamenjavo, predati reparacijski komisiji.

Dejstvo, da je država žigosala in zamenjala obligacije za certifikate pod pogoji kot jih predvideva ta člen, ne vsebuje za državo obveznosti, s tem prevzeti ali priznati kako breme, razun če ni sama izrečno dala žigosanju in zamenjavi tega pomena.“

Kot je iz besedila izdanih certifikatov razvidno, finančno ministrstvo s pozivom na pogodbo izrečno odklanja vsako obveznost. Vprašanje je, kaj bo napravila reparacijska komisija in pa še, kaj bo pri nas končno odločilo narodno predstavništvo.

Zdi se, da se ni mogoče zanašati niti na reparacijsko komisijo niti na narodno predstavništvo in si delati prazne nade. Gre se tu za preogromne vsote in za nemogoča bremena, posebno ako pomislimo, da večina prizadetih držav ne more kriti z dohodki niti tekočih bremen brez dolgov.

Vsekakor bi se morale iz te obče mase izvzeti gotove kategorije posestnikov obligacij, pri katerih bi bila krivica, ki se povzroča pravzaprav vsem posestnikom, najbolj kričeča. Mislim namreč denar sirot, ustanove, razna premoženja dobrodelnih, humanitarnih, kulturnih občekoristnih itd. naprav in ustanov. Tu so mnogokrat neodgovorni faktorji — v veliko slučajih pravno neopravičeni — podpisovali vojna posojila, tu se je mnogokrat podpisovanje diktiralo in naloga narodnega predstavništva je, da te kategorije posestnikov obligacij izloči iz obče mase in vsaj pri njih poravna čim prej mogoče v nebo vpijočo krivico.

Kdor je previden, je začel že l. 1919 z odpisovanjem vojnih posojil in bo kmalu v položaju, da se mu ne bo bati preseñenjen.

20 % boni. V finančnem zakonu za l. 1920/21 čl. 22. se pooblašča minister za finance, da se začasne priznanice, ki se glase na več nego 1000 K ter so bile iz-

dane na pridržanih 20 % skupne vsote kronskih bankovcev, predloženih v kolkovanje, morajo izpremeniti v stalne državne obveznice, ki bodo prinašale 3 % letnih obresti in ki se morajo amortizirati do dne 31. decembra 1930. In člen 24 istega zakona glasi: Ker so te začasne priznanice namenjene kratkoročni uporabi, naj ukrene ministrstvo za finance, kar je potrebno, da se čim prej izdelajo stalne obveznice z maksimom garancije zoper možne zlorabe.

Bančni uradnik M. Orsiv pa predlaga, da bi se priznanice nad 1000 kron zamenjale z državnimi obveznicami glasečimi na imetnika ter da bi se te obveznice potem lahko veljavno uporabljale z polaganje kavcij pri državnih blagajnah. Na denarnem trgu bi s tem nastalo popraševanje po teh obveznicah in kdor ima položiti kako kavcijo, bi si gotovo rajši preskrbel te obveznice, kakor da položi gotovino, katere tako manjka in ki mu v rokah lahko donaja dobiček.

Pričela se je že akcija pri ministru za finance in pri generalni direkciji državnih dolgov, da se uvaževanja vredni predlog izvede. S tem bi se vsaj nekoliko omilila škoda, ki je bila prizadeta vsem z 20 % odbitkom pri kolkovanju. Pomisliti je treba, da narod zgublja zaupanje v državno upravo, ako ga varajo z obljubami.

Šest in pol milijonov čehosl. kron vlog v enem dnevu je sprejela Srednja jednota od svojih članic 7. januarja t. l. Zares uspeh, na katerega je Srednja jednota kampeliček (raiffeisenovk) lahko ponosna. In njeno glasilo Kmetijski združni list je prinesel lep članek „V znamenju 7. januarja,“ kjer poziva kmete, naj denar vlagajo v hranilnice; hranilnice pa naj zopet svoje odviške nalagajo pri zvezi. Lep vzgled in vreden posnemanja! Članek prinesemo v prihodnji številki Nar. Gospodarja.

Državni fond za preskrbo umetnih gnojil na Češkem je osnovala vlada s posebnim zakonom. K fondu ene milijarde prispeva država s 150 milijoni Kč, ostalo zložijo poljedelski krogi. Z močnim gnojenjem računajo na silno povišanje poljedelskih pridelkov in sicer na 15.000 vagonov sladkorja, 25.000 vagonov žita in 30.000 vagonov krompirja več kot navadno. S povišanim pridelkom sladkorja si preskrbijo v inozemstvu potrebno žito, v kolikor ne bo potreba pokrita z domačim povišanim pridelkom. Ena vložena milijarda prinese na ta način pet milijard. Za zakonski predlog so glasovale vse stranke.

Poljedelsko ministrstvo pripravlja to veliko akcijo s predavanji o koristi umetnih gnojil. Tekom januarja, februarja in marca napravijo učitelji kmetijskih šol in uradniki gospodarskih društev na tisoče predavanj v celi republiki v vseh uredbah in pogojih za doseg zvišanega pridelka posebno z ozirom na umetna gnojila.

Vendar enkrat? Finančna uprava obvešča, da se naposled daje v promet kovani drobiž in sicer najprej 10-parski novci, ki so že razposlani denarnim zavodom in davkarijam. Nadalje je prišlo z Dunaja tri vgone drobiža in ga v kratkem pride še štiri vagone v Beograd.

Naredba ministrstva za finance, da se imajo eno-, dve- in deset-kronski bankovci sprejemati od strani državnih blagajen le v omejenem številu, je zopet preklicana in morajo državne blagajne te bankovce sprejemati v neomejenem številu, ako so po predpisu zloženi v pakete z napisi in pečati.

Kedaj bodo ti bankovci prišli iz prometa? Ministrstvo za finance namerava izdati papirnate 25-parske ali kronske novce (poleg kovanih), ker se je bati, da bodo kovani 25-parski novci izginili iz prometa in bi ostali brez zadostnega drobiža. Dobro

bi bilo, da bi se prešlo od namere k delu, ker so ti umazani, raztrgani in na najneverjetnejše načine žigosani in pomalani bankovci postali za promet prava muka.

Vprašanje tisočakov s ponarejenimi koleki še vedno ni rešeno. Generalni inspektorat finančnega ministrstva obljublja, da bo vprašanje rešil „v najkrajšem času“.

Vprašanje vojnega posojila na Češkem še tudi ni končno rešeno. Vendar imajo na Češkem glede vojnega posojila že zakon od 24. junija 1920, ki predvideva izplačilo obveznic vojnega posojila s 75 % nominalne vrednosti brez povračila zaostalih in tekočih obresti. Na temelju takega zakona so češke zadruge na jasnem, kako imajo staviti v bilanco za l. 1920 vojno posojilo: s 75 % nominalne vrednosti z odpisom zaostalih in tekočih obresti. Tudi zasedeno ozemlje (Juljska Benečija) daje z naredbo osnovo za bilanciranje vojnih posojil. Primerjaj članek v tej številki „Nar. Gospodarja“. Kako pa pri nas? Ignoramus!

Davki v Italiji. Teža italijanskega davčnega sistema leži kot pri nas v indirektnih davkih, vendar tam še v večji meri kot pri nas. Za nova vina je n. pr. odr. jena trošarina 30 centesimov na liter, torej je po kurzu petkrat tako visoka trošarina kot pri nas. Za škatljico vžigalic se plača 20 centesimov, t. j. po kurzu 1 krona. Zelo visok je tam davek na tobak in tobačne izdelke. Podobno našemu novemu davku na poslov-

ni promet ima Italija visok indirektni davek, ki se mora plačati v procentih od vrednosti pri vsakem slučaju kuplje-prodaje. Celo ako kupite koleke, kar samo po sebi predstavlja plačevanje davka, morate od kupne vsote za koleke (bollo) plačati zopet davek na poslovni promet v kolekih (bollo); za račun, ki ga plačate v gostilni, trgovini itd. povsod 5 % za „bollo“. Zelo visoke so pristojbine za prenos nepremičnin (naše procentne pristojbine), ki presegajo celo četrtno od vrednosti prodane odnosno kupljene nepremičnine.

Organizacija kredita za poljedelce. Na seji finančno-ekonomskega komiteta ministrov je bila sklenjena likvidacija poljedelske banke v Skoplju. Njen delokrog prevzame v bodoče Uprava narodnih fondov, ki ustanovi v Macedoniji tri podružnice z nalogo, dajati potrebni kredit poljedelcem.

Kaj bo z zlatom avsto-ogrske banke? Nekateri dunajski listi javljajo, da je prišlo do sporazuma med reparacijsko komisijo in likvidacijo banke glede izročitve 75 milijonov kron zlata državam-naslednicam. Nemška Avstrija seveda ni voljna, da bi se zlato, ki je bilo vendar skupna last vseh dežel bivše monarhije, izvozilo deloma v Jugoslavijo in na Čehoslovaško in podvzema vse mogoče korake, kako ohraniti zlato, ki predstavlja še edino kritje njenih neštevilnih milijard papirja. Končno odloči o tem posebno sodišče.

RAZNO.

Napoved za odmero pristojbinskega namestka. Delegacija ministerstva financ razglša: S 1. januarjem 1921 se je pričelo osmo desetletje za odmero pristojbinskega namestka. V to svrho se mora vsa pristojbinskemu namestku zavezana imovina na

novi napovedati, najkasneje do konca aprila t. l. pristojbinskemu oddelku finančnega okrajnega ravnateljstva. Ako se napoved ne predloži pravočasno, je plačati pristojbinski namestek v dvojnem znesku za celo osmo desetletje; tudi se more zamudnik z

redovnimi kaznimi prisiliti v naknadno predložitev predpisane napovedi; tudi zavezanci, ki so bili dozdaž namestka oproščeni, morajo predložiti napoved in oprostitev za osmo desetletje vnovič izposlovati. Napoved je napraviti na potrebnih tiskovinah, ki se dobe proti povračilu nabavnih stroškov pri vseh davčnih uradih. Vse drugo je razvidno iz naredbe ministra financ z dne 31. decembra 1920, št. 14.064, Uradni list št. 44. in pa iz članka „Pristojbinski namestek“, ki ga prinašamo v tej številki lista radi potrebe pojasnil vsem zadrugam.

Obvezni poluletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. aprila 1921. Za vstop v tečaj je vložiti pri vodstvu državne podkovske šole v Ljubljani do dne 15. marca 1921 prošnjo ter ji priložiti: 1.) rojstni in krstni list; 2.) domovinski list; 3.) zadnje šolsko izpričevalo; 4.) učno izpričevalo; 5.) ubožni list; 6.) npravstveno izpričevalo.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen. Učenci dobivajo redno državne podpore ter imajo prosto stanovanje v zavodu; skrbeti pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige.

Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa.

Poverjeništvo za kmetijstvo je izposlovalo, da bo Trboveljska tovarna za portland cement oddala v letu 1921. mesečno 50.000 kg cementa za kmetijske namene v Sloveniji.

Biago bo razdeljevalo poverjeništvo samo. Naročniki ga bodo dobivali naravnost iz tovarne, ki bo tudi kupnino vselej obračunila naravnost z naročniki.

Tiste kmetijske podružnice in kmetijske zadruge, ki reflektirajo na cement, naj prijavijo potrebno množino do 15. dne vsakega meseca poverjeništvu za kmetijstvo v Ljub-

ljani, ki bo potem vse potrebno ukrenilo, da se bo blago dobavilo tekom 4—8 tednov.

Blago se bo oddajalo le v celih vagonih (10.000 kg) in je tedaj umestno, da se kmetovalci, ki rabijo manjše množine, združijo in naroče blago skupno potom svoje kmetijske podružnice,

Poverjeništvo pa ne more prevzeti nikake odgovornosti za pravočasno dobavo cementa, četudi je Trboveljska tovarna obljubila, da bo blago dobavila v zgoraj navedenem normalnem roku.

Vse druge dobavne pogoje prejmejo naročniki naravnost od tovarne, oziroma Trboveljske družbe v Ljubljani.

V **čekovnem prometu** se pobirajo naslednje pristojbine:

1.) manipulacijska pristojbina 20 vin. od vsakega uradnega opraviła, ki se izvrši na računu (od vloge, nakaza, pripisa, obremenitve);

2.) provizija od vsake obremenitve pri dviganju ali pa nakazilu v gotovini in sicer: $\frac{1}{2}$ per mille do zneska od 10.000 kron in $\frac{1}{4}$ per mille od zneska, ki presega to svoto n. pr. pri enem nakazilu od 19.000 kron do 10.000 kron po $\frac{1}{2}$ per mille in 9.000 kron po $\frac{1}{4}$ per mille;

3.) pristojbina za tranje čeke, à 4 krone letno za vsak ček;

4.) pristojbina za vnovčenje in pripis poštnih nakaznic 10 vin. za vsako nakaznico;

5.) pristojbina za čeke, ki nimajo kritja in se morajo vsled tega vrniti, 1 krono za vsak ček;

6.) pristojbina za pregled pri pogojno nakazanih zneskih (lastnoročno, proti potrdilu vodstva itd.), 10 vin. za vsako nakaznico;

Pod 1.) in 2.) navedene pristojbine se zaračunajo navadno po odpravi 30 računskih izpisov od v njih navedenih vpisnih točk, vsekako pa na koncu leta.

Druge pristojbine se zaračunajo mesečno ali pa po potrebi, vsekako pa na koncu leta.

Nakazila v kliringu, t. j. nakazila od enega računa pri pošt. ček. uradu na drug račun pri pošt. ček. uradu so v vsoti neomejena in prosta provizije.

Ako so izjemoma dovoljena nakazila v gotovini od več kakor 20.000 kron z enim čekom, se postopa pri računanju pristojbin, kakor da je nakazilo izvršeno z več čeki n. pr. za K 200.000 kakor bi bil znesek nakazan z 10 čeki.

Stroški za odpravo poštnih nakaznic se odpišejo (istočasno z dotično vsoto) od imovine lastnika računa kakor jih določajo poštni predpisi in sicer za nakaznico in poštnino, isto velja za odpravo vrednostnega pisma, pri čemer se zaračuna K 1— za papir in pečatni vosek.

Za odpis poštnih nakaznic se ne računa provizija.

Kako uporabljati položnice poštno-čekovnega urada? Mnoge zadrage imajo svoj tekoči račun pri poštno-čekovnem uradu, ne znajo pa uporabljati položnic. Zelene položnice služijo samo za vplačila na tekoči račun zadrage. Zadruga pošlje torej zelene položnice onim, ki ji imajo izvršiti kako plačilo, ako hoče, da ji ne plačajo naravnost, ampak v dobro njenega tekočega računa pri poštno-čekovnem uradu. Ako pa hoče zadruga iz svoje imovine pri poštno-čekovnem uradu kak znesek dvigniti, se za to more uporabiti le ček (rudeči), nikakor pa ne položnica. Na pravilno podpisani ček izplača poštno-čkovni urad zadrugi ali vsakemu, kdor ga predloži, v čeku navedeno vsoto seveda le, ako ima zadruga potrebno

kritje na svojem tekočem računu. Zgodi se, da zadrage pošiljajo zvezi zelene položnice, kadar hočejo, da bi dvignile same ali da bi nakazale zvezi kake zneske. To morejo opraviti le s pravilno podpisanimi čeki (rudeči). Opozarjamo pa, da dobi vsak imetnik računa pri poštno-čekovnem uradu knjižico s potrebnimi predpisi in pojasnili. Samo prebrati jo je treba.

OD UPRAVNIŠTVA.

Našim naročnikom. Prvi številki „Narodnega Gospodarja“ smo priložili poštne položnice za vplačilo naročnine. Opozarjamo p. t. naročnike, da ne bomo več pošiljali lista onim, ki ne poravnajo naročnine. Vse one, ki nočejo biti več naročniki, prosimo, naj nam vrnejo poslane tri številke „Narodnega Gospodarja“.

Vsem zadrugam. Radi objave občnih zborov opozarjamo še enkrat vse zadrage, da izhaja „Nar. Gospodar“ redno 15. dne vsakega meseca in da je treba vabila na obč. zbor vposlati vsaj do 10. dne vsakega meseca, ako želite, da jih objavimo še v istem mesecu. Prepozno vposlana vabila se morejo objaviti šele v sledečem mesecu in moramo v takih slučajih največkrat pismeno prositi, da zadruga določi kak poznejši dan za občni zbor.

O zemljiški knjigi, konverzijah in testamentih, Spende-Prepeluh. Ta knjiga, ki vsebuje najpotrebnejše nauke o zemljiški knjigi, konverzijah in testamentih in zadevne vzorce prošenj in listin, se dobi pri Zadrugi zvezi v Ljubljani. Stane vezana 12 kron, nevezana 8 kron.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Stoprcah,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 19. marca 1921 po
večernicah v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.

4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na občni zbor

Kmetijske nabavne in prodajne zadruge na Dobrovi,

ki se vrši dne 3. aprila 1921 ob 8. uri
zjutraj v prostorih stare šole na Dobrovi.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o ustanovnem občnem zboru.

2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice v Moravčah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 7. uri
zjutraj v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na XIII. redni občni zbor

Obrtno-kreditne zadruge v Ljubljani,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 10. aprila 1921 ob 10. uri dopoldne v uradnem prostoru, Pražakova ul. 3.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Volitev nadzorstva.
7. Volitev cenilne komisije.
8. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Lučah,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 19. marca 1921 ob 1. uri
popoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

**Kmetijske nabavne in prodajne zadruga
za kamniški politični okraj v Kamniku,**
registrirane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 10. uri
dopoldne v zadružnih prostorih na Šutni
št. 22 v Kamniku.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Dopolnilna volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Sprememba pravil.
7. Čitanje revizijskega poročila.
8. Odobritev najvišjega zneska obratne glavnice.
9. Odobritev poslovnega reda za načelstvo.
10. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se vrši čez pol ure na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih ali zastopanih zadružnikov.

Vabilo na XXVI. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Blokah,
registrirane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 17. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v uradnih prostorih pri Fari št. 22.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu navzočih ali zastopanih zadružnikov.

Vabilo na občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice v Mirni peči,

registrirane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 20. marca 1921 ob
7. uri zjutraj v uradni sobi.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na I. redni občni zbor

Kmetijske nabavne in prodajne zadruga za sodni okraj Višnjagora,

registrirane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 8. uri
popoldne v društvenem domu pri župni
cerkvi v Višnjigori.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Prememba pravil.
5. Določitev najvišjega zneska izposojil.
6. Ustanovitev novih poslovalnic.
7. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti ob zgoraj navedenem času, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu navzočih ali zastopanih zadružnikov.

Vabilo na izredni občni zbor

Kmetijskega društva v Borovnici,
registrirane zadrage z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 4. aprila 1921 ob 8. uri
dopoldne v gostilni „Pri Godcu“.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
3. Sklepanje o likvidaciji.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov

Vabilo na redni občni zbor

Gospodarskega društva na Vrhniki,
registrirane zadrage z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v Društvenem domu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob določenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Podkorenu,
registrirane zadrage z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 4. uri
popoldne v društvenem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
4. Volitev nadzorstva in načelstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Komendi,
registrirane zadrage z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 10. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijske nabavne in prodajne zadrage v Izlakah,
registrirane zadrage z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 10. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v mlekarini v Izlakah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Predlogi in slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Žičah,
registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 28. marca 1921 ob 3. uri
popoldne v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se eno uro pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Vurbergu,
registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 10. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v Vumbahu h. št. 2.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje drug občni zbor na istem mestu in z istim dnevnim redom, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Rečici ob Savinji,
registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 20. marca 1921 ob 3. uri
popoldne pri g. Josipu Štiglic p. d. Čujež.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.

3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.

4. Volitev načelstva in nadzorstva.

5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol uro kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

**Ljudske hranilnice in posojilnice
v Rečici ob Savinji,**

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 20. marca 1921 ob 1/2 4.
uri popoldne pri g. Josipu Štiglic p. d. Čujež.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se eno uro pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na občni zbor

**Kmetijske hranilnice in posojilnice v
Staremtrgu pri Ložu,**

ki se bo vršil v nedeljo 10. aprila 1921 ob
3. uri popoldne v društveni dvorani.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1920.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil ob navedenem času sklepčen, vrši se pol ure kasneje drug občni zbor na istem mestu in po istem dnevnem redu, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na občni zbor

Živinorejske zadruga v Sp. Palovičah,
registrirane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v šolskem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.

3. Sklepanje o razdružbi zadruga.

4. Slučajnosti

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

I. živinorejske zadruga za Selško dolino,
registrirane zadruga z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 28. marca ob 7. uri dopoldne
v Selcih v prostorih hran. in posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.

2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.

3. Volitev treh članov v načelstvo.

4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih udeležencev.

Vabilo na redni občni zbor

Električno strojne družbe v Mozirju,
registrirane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 20. marca 1921 ob 3. uri
popoldne v prostorih g. Mat. Goričarja.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Poročilo načelstva in nadzorstva.

3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1920.

4. Volitev načelstva in nadzorstva.

5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na I. redni občni zbor

Lesno obrtne zadruga v Mozirju,
registrirane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 19. marca 1921 ob 3. uri
popoldne v prostorih g. Strmšek v Mozirju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.

2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.

3. Volitev načelstva in nadzorstva.

4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Poziv!

V združnem registru se je dne 21. februarja 1921 vpisalo pri firmi „Živinorejska zadruga za občini Zminec in Škofjaloka r. z. z o. p.“: Po sklepu občnega zbora z dne 5. septembra 1920 se je zadruga razdružila in prešla v likvidacijo.

Likvidatorji: v smislu § 41. zadr. zak. sedanje načelstvo.

Likvidacijska firma: Živinorejska zadruga za občini Zminec in Škofjaloka r. z. z o. p. v likvidaciji.

Upniki se pozivljajo, da svoje terjatve prijavijo.

Vabilo na redni občni zbor

**Mlekarske nakupovalne in prodajalne
zadruga v Predosljih,**
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 4. aprila 1921 ob 3. uri
popoldne v mlekarni.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na občni zbor

**Živinorejske zveze za politični
kamniški okraj,**
registrovane zadruga z omejenim poroštvom,
ki se vrši dne 4. aprila 1921 ob 3. uri popoldne pri Krištofu na Šutni št. 22. v Kamniku

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ne bilo ob dolženi uri zadostno število članov, se vrši čez pol ure drug občni zbor z istim dnevnim redom in na istem kraju, ki sklepa ob vsakem številu navzočih članov.

Ob tej priliki bo predavanje o živinoreji in o premovanju in licencovanju ter izvozu živine. Predava drž. živinorejski nadzornik g. ing. Zidanšek.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Mengšu,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 20. marca 1921 ob 3. uri
popoldne v Društvenem domu v Mengšu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Poziv.

**Živinorejska zadruga v Šmartnem pri
Kranju,** registrovana zadruga z omejeno zavezo, se je po sklepu občnega zbora z dne 19. decembra 1920 razdružila in stopila v likvidacijo.

Likvidator je Franc Bašar, občinski tajnik v Stražišču.

Upniki zadruga se pozivljajo, naj prijavijo svoje terjatve pri zadrugi.

Stražišče, dne 4. marca 1921.

Živinorejska zadruga Šmartno pri Kranju
r. z. z o. z. v likvidaciji.

Poziv.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Kranju, r. z. z o. z., se je po sklepu občnega zbora z dne 6. decembra 1920 razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidatorji so dosedanja člani načelstva.

Upniki zadruga se pozivljajo, naj prijavijo svoje terjatve pri zadrugi.

Kranj, dne 18. decembra 1920.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga
r. z. z o. z. v likvidaciji.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetskega konsumnega društva v Lučah,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 19. marca 1921 ob 8 uri
dopoldne v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Bučki,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 28. marca 1921 ob 3. uri
popoldne v uradnih posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetijske nabavne zadruge v Škocljanu pri Turjaku,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 6. marca 1921 v kaplarni ob 11. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
3. Volitev enega člana načelstva.
4. Določitev obrestovanja deležev.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Prečni.

registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 20. marca 1921 ob 7. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Sklepanje o likvidaciji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Poziv.

Živinorejska zadruga v Mekinjah, r. z. z. o. z., je vsled sklepa občnega zbora z dne 14. novembra 1920 stopila v likvidacijo dne 6. decembra 1920.

Upniki zadruge se pozivljajo, naj prijavijo svoje terjatve pri zadrugi.

V Mekinjah, dne 26. jan. 1921.

Živinorejska zadruga v Mekinjah
r. z. z. o. z. v likvidaciji.

Vabilo na XXX. redni občni zbor

Posojilnice v Žužemberku,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 19. marca 1921 ob 2. uri popoldne v zadružni pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za leto 1920.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na XI. redni letni občni zbor

**Stavbinske zadruga „Lastni dom“
v Trbovljah,**

registrovane zadruga z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 15. (3. uri popoldne) v dvorani društvenega doma v Trbovljah.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje in odobrenje računskega zaključka za leto 1920.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

§ 32. zadružnih pravil: Občni zbor sklepa veljavno, če je zastopan najmanj deseti del zadružnikov. Ako bi tega ne bilo, vrši se pol ure pozneje drug občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati. Sklepa se z nadpolovično večino glasov; pri enakosti glasov odloči mnenje predsednikovo.

Vabilo na redni občni zbor

**Kmetijske nabavne in prodajne zadruga
v Šmartnem pri Litiji,**

registrovane zadruga z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 10. aprila 1921 ob 7. uri predpoldne v zadružni pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobrenje rač. zaključka za leto 1920.
3. Volitev nadzorstva.
4. Sklepanje o obrestovanju članskih deležev.
5. Določitev višine pristopnin.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

**Tovarne mineralnih vodá, sodavice in
brezalkoholnih pijač,**

reg. zadruga z omej. por. v Ljubljani, ki se vrši dne 11. aprila 1921 ob 2. uri popoldne v zadružnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Revizijsko poročilo.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1919.
5. Volitev načelstva in namestnikov.
6. Volitev nadzorstva.
7. Volitev razsodišča.
8. Prememba pravil.
9. Raznoterosti.

Opomba: Drugi odstavek § 23 zadružnih pravil se glasi: Ako jih ni ob določeni uri toliko navzočih, vrši se pol ure pozneje drugi občni zbor, kateri sklepa brez ozira na število udeležencev.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice Vavtavas,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 3. aprila 1921 ob 8. uri
dopoldne v zadružni pisarni.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Hrastju,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 19. marca 1921 ob 5. uri
popoldne v hiši načelnika.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.

4. Volitev načelstva in nadzorstva.

5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

**Hranilnica in posojilnice na Dobravi
pri Kropl,**

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 4. aprila 1921 ob 4. uri
popoldne v zadružnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.
